

საერთაშორისო საზოგადოების გავლენა საქართველოს სახელმწიფო პოლიტიკაზე

აბსტრაქტი

სტატიის მიზანია დაადგინოს, თუ რა გავლენას ახდენს საერთაშორისო საზოგადოება საქართველოს სახელმწიფო პოლიტიკაზე და რამდენად აისახება საერთაშორისო ინსტიტუტების რეკომენდაციები ხელისუფლების მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებსა და შესაბამისი კანონების, რეფორმების იმპლემენტაციაში. კვლევის მიზნიდან გამომდინარე, ნაშრომში შესწავლილი და გაანალიზებულია შემთხვევითი ანალიზის საფუძველზე, საქართველოს ხელისუფლების, „ნაციონალური მოძრაობისა“ და „ქართული ოცნების“ მიერ 2003 წლიდან დღემდე განხორციელებული საარჩევნო, საკონსტიტუციო და სასამართლო რეფორმები. ნაშრომში გამოყენებულია თვისებრივი მეთოდი, რაც გულისხმობს: მეორეული წყაროებისა და ლიტერატურის ანალიზს, დოკუმენტთა შესწავლასა და ანალიზს.

კვლევის შედეგი გულისხმობს შემთხვევათა ანალიზს, სადაც წლების მიხედვით, კონკრეტული შემთხვევებია განხილული ხელისუფლების მიერ საკონსტიტუციო, სასამართლო და საარჩევნო რეფორმების განხორციელების კუთხით და ასევე შედარებულია ორივე ხელისუფლების პოლიტიკა, თუ რამდენად ითვალისწინებდნენ ან არ ითვალისწინებდნენ ისინი საერთაშორისო საზოგადოების რეკომენდაციებს, რაც მოიცავს საკითხზე საერთაშორისო თანამეგობრობის რეაგირების შესწავლასაც. სტატიის ბოლოს, დასკვნის

* ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის პოლიტოლოგიის ინსტიტუტის მეცნიერ თანამშრომელი, პოლიტიკის მეცნიერების მაგისტრი.

სახით, წარმოდგენილი და შეჯამებულია კვლევის ძირითადი მიგნებები და შედეგები.

საკვანძო სიტყვები: საერთაშორისო საზოგადოება, საერთაშორისო ინსტიტუტები, სასამართლო, არჩევნები, კონსტიტუცია, ხელისუფლება, ლეგიტიმაცია, დემოკრატიული პირობითობა, ძალაუფლება.

შესავალი

საქართველოში დემოკრატიული ტრანზიციის პროცესი ჯერ კიდევ არ დასრულებულა, შესაბამისად, ქვეყნის პოლიტიკურ დღის წესრიგზე დიდი გავლენა აქვთ საერთაშორისო ორგანიზაციებსა და სხვადასხვა საგარეო აქტორებს. თავის მხრივ, ქვეყნის პოლიტიკური ელიტაც, საკანონმდებლო აქტების მიღებისა და რეფორმების განხორციელებისას ითვალისწინებს საერთაშორისო საზოგადოების რჩევებსა თუ რეკომენდაციებს და მათზე დაყრდნობით ახორციელებს სხვადასხვა კანონის იმპლემენტაციას. ასევე უნდა აღინიშნოს დასავლეთის დაინტერესება საქართველოს მიმართ, რადგან მათ საკმაოდ დიდი ფინანსური ინვესტიცია აქვთ ჩადებული ქვეყნის დემოკრატიული კონსოლიდაციისთვის. შედეგად, მათ აქვთ დიდი მოლოდინი იმისა, რომ საქართველოს კანონმდებლობა და განხორციელებული რეფორმები სრულ ჰარმონიაში იქნება დასავლურთან, ამიტომ ახორციელებენ ე. წ. დემოკრატიულ პირობითობას, რაც ქვეყანაში დემოკრატიის განმტკიცების, ადამიანის უზენაესი უფლებებისა და სასამართლო სისტემის დაცვისკენაა მიმართული.

სახელმწიფოს დემოკრატიულობის მთავარი გასაზომი ინსტრუმენტი - სამართლიანი არჩევნები, გამჭვირვალე სასამართლო სისტემა და საკონსტიტუციო რეფორმებია. სწორედ ეს სამი ფუნდამენტია საერთაშორისო საზოგადოების მთავარი ინტერესისა და მოლოდინის სფეროც, რადგან წარმატებული სასამართლო, საკონსტიტუციო და საარჩევნო რეფორმა პირდაპირპროპორციულია საქარ-

თველოს ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაციის. აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია ვიკვლიოთ, თუ რა გავლენა აქვს საერთაშორისო საზოგადოების რეკომენდაციებს ხელისუფლების მიერ გატარებულ პოლიტიკაზე.

მაგალითად, 2021 წელს, პარლამენტმა დაამტკიცა „საერთო სასამართლოების შესახებ“ ორგანულ კანონში შესატანი ცვლილებები, რა დროსაც მმართველი პარტია „ქართული ოცნება“ არ დაელოდა კომისიის დასკვნას და ისე მოახდინა კანონში ცვლილებთა პაკეტის დამტკიცება, რის გამოც სახელისუფლებო პარტია გააკრიტიკა ევროკავშირმა და აღნიშნა, რომ პროცესი საზოგადოების ნდობაზე მართლმსაჯულების მიმართ ნეგატიურად აისახება. აღნიშნულის გამოხატულება იყო ევროკავშირის არაერთი გაფრთხილება, საქართველოსთვის 75 მლნ ევროს ფინანსური დახმარების შეჩერების შესახებ, თუ კი ხელისუფლება არ შეასრულებდა აღებულ ვალდებულებას სასამართლო რეფორმის განხორციელების შესახებ, თუმცა ფინანსურ ტრანშზე უარი თავად ხელისუფლებამ თქვა (რადიო თავისუფლება, 2021).

თვალსაჩინოა, რომ საერთაშორისო საზოგადოება დაინტერესებულია საქართველოს პოლიტიკური სისტემის ეფექტურობის გაზრდით და გამჭვირვალე, დემოკრატიული რეფორმების განხორციელებით. ამას ემატება ქვეყანაში მიმდინარე პოლიტიკური კრიზისი, რომლის მედიაციასაც სწორედ ევროკავშირის ერთ-ერთი მთავარ ინსტიტუტი, ევროპული საბჭო, ახორციელებდა. „ქართული ოცნების“ მიერ ე. წ. შარლ მიშელის დოკუმენტის ანულირებას კი საერთაშორისო საზოგადოებაში კრიტიკული შეფასებებები მოჰყვა, მაგალითად, აშშ-ის სენატორის, ჯიმ რიშის განცხადებით „მმართველ პარტიას მხოლოდ საკუთარი მომავალი აღელვებს“ (რადიო თავისუფლება, 2021), ხოლო აშშ-ის საელჩოს განცხადებით კი „ის ძალიან შეწუხებული და გაბრაზებულია, პარტია „ქართული ოცნების“ გადაწყვეტილებით ცალმხრივად გასულიყო 19 აპრილის

შეთანხმებიდან, რაც უკანგადადგმული ნაბიჯია საქართველოს დემოკრატიული მიმავლის გზაზე“ (U.S. Embassy in Georgia, 2021). აქვე აღსანიშნავია, რომ გასულ წელს, კონგრესის კომიტეტმა მხარი დაუჭირა იმ კანონპროექტს, რომელიც საქართველოსთვის დახმარების შეჩერების 15%-ის შესაძლებლობას ქმნის (Civil.ge, 2020).

NDI-ის კვლევის მიხედვით, საქართველოში ეროვნული ინსტიტუტები დაბალი ნდობით სარგებლობენ, მაგ., მოსახლეობის 36 % პარლამენტისა და პრეზიდენტის საქმიანობას უარყოფითად აფასებს, 38 % მთავრობის, ხოლო სასამართლოების საქმიანობას 29 % (NDI, 2021), შედეგად სტატისტიკით ჩანს, რომ ხელისუფლებას კანონის მიღებისას, განსაკუთრებით ისეთი ფუნდამენტური საკითხების, როგორც სასამართლო ან არჩევნების, საერთაშორისო საზოგადოების მხარდაჭერა ნამდვილად სჭირდება. თუ კი ხელისუფლება გადაწყვეტს, მაგალითად, სასამართლოს რეფორმა ერთპიროვნულად, საერთაშორისო საზოგადოების რეკომენდაციების გათვალისწინების გარეშე განახორციელოს, აღნიშნული რეფორმის მიმართ საზოგადოების ნდობა სავარაუდოდ დაბალი იქნება. აღნიშნულს ადასტურებს NDI ის სტატისტიკაც, როდესაც ხელისუფლებამ არ გაითვალისწინა ვენეციის კომისიის რეკომენდაციები უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნის შესახებ, მოსახლეობის 49%-მა აღნიშნული პროცესი უარყოფითად შეაფასა (NDI, 2020). თავის მხრივ, ხელისუფლებისთვის, რომლის მიზანი საქართველოს ევროინტეგრაციაა, დასვლეთის მხარდაჭერა ამა თუ იმ კანონის ან რეფორმის განსახორციელებლად მნიშვნელოვანია და მას ერთგვარ ლეგიტიმაციასაც ანიჭებს.

ინტეგრაციის თეორია და კვლევის მეთოდოლოგია

აღნიშნული კვლევა ეყრდნობა საერთაშორისო ურთიერთობების ინტეგრაციის თეორიას ფუნქციონალიზმის ჭრილში (სენერაკლენი & არიფენი, 2014). თეორიის ფუნქციონალური მიდგომის წარმოსაჩენად, აღსანიშნავია, ბრიტანელი პოლიტოლოგის, დევიდ მიტრანის ნაშრომი „მშვიდობის სამოქმედო სისტემა“, რომლის მიხედვითაც, საერთაშორისო ორგანიზაციების მიზანი სახელმწიფოთა საერთო საჭიროებებს პასუხობს, ამიტომ ისინი სამთავრობო-შორისო ორგანიზაციებს გადასცემენ იმ ფუნქციებს, რომელთა საკუთარ თავზე აღება არ შეუძლიათ. (Mitrany, 1966).

მიტრანის იდეები განავითარეს ერნსტ ჰაასმა ნაშრომში „ევროპული გაერთიანება“ (Haas, 1961) და ლეონიდ ლინდბერგმა სტატიაში „ევროპის ეკონომიკური ინტეგრაციის პოლიტიკური დინამიკა“ (Lindberg, 1963). მათ უარყვეს კლასიკური ფუნქციონალიზმი და პროცესში მთავარი აქტორის როლი ინტერესთა ჯგუფებს, ნაციონალურ პოლიტიკურ პარტიებსა და მმართველ ელიტას მიაკუთვნეს. აღნიშნული კი განსაკუთრებით საინტერესოა კვლევისთვის, რადგან ყურადღება მახვილდება უშუალოდ ხელისუფლებისა და საერთაშორისო ინსტიტუტების ურთიერთობაზე. ამასთან, ავტორები საუბრობენ „პოლიტიკური გვერდითი ეფექტის“ შესახებ, რომელიც მიზნად ისახავს ურთიერთობების კონცეპტუალიზაციას ნაციონალურ ელიტებსა და თანამეგობრობის აქტორებს შორის (Lindberg, 1963). ამ პროცესში, ლინდბერგი ყურადღებას სამთავრობო ელიტებზე ამახვილებს, ხოლო ჰაასი პოლიტიკური პარტიების ხელმძღვანელებზე. მათ მიერ შემუშავებული „გვერდითი ეფექტი“ ითვალისწინებს საერთაშორისო თანამეგობრობის ინსტიტუტების გავლენას სახელმწიფო აქტორთა ქცევის სტრუქტურირებაზე. მაგალითისთვის მათ მოჰყავთ ევროკომისია, რომელიც ცდილობს სახელმწიფოს იმ ქმედებებს დაბრკოლებები შეუქმნას, რომელთა ამოცანაც ხელისუფლებისთვის, მაქსიმალურად, საკუთარი ინტერე-

სის დაკმაყოფილება (Haas, 1961). ამ ჭრილში, ჩვენ შეგვიძლია განვსაზღვროთ საქართველოს ხელისუფლების გადაწყვეტილება, გაითვალისწინებს თუ არა ის საერთაშორისო საზოგადოების რეკომენდაციებს.

შედეგად, თემის აქტუალობიდან გამომდინარე, სტატის მიზანია შევისწავლოთ, თუ რა გავლენას ახდენს საერთაშორისო საზოგადოება საქართველოს სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებაზე და რამდენად აისახება ეს ხელისუფლების მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებსა და შესაბამისი კანონების, რეფორმების იმპლემენტაციაზე, რაც აგრეთვე გულისხმობს განვსაზღვროთ, თუ რა მიზეზით ითვალისწინებს ან არ ითვალისწინებს ხელისუფლება საერთაშორისო ინსტიტუტების რეკომენდაციებს და რა რეაგირება აქვს აღნიშნულზე თავად საერთაშორისო საზოგადოებას.

კვლევის მეთოდოლოგია ეფუძნება შემთხვევათა ანალიზს, რაც გულისხმობს საზოგადოების მაღალი ინტერესიდან გამომდინარე, შესაბამისი დოკუმენტის, საკანონმდებლო აქტის მიღების შესწავლას და პროცესში საერთაშორისო საზოგადოების ჩართულობისა და გამოხმაურებების გაანალიზებას.

კვლევის პერიოდი შეირჩა 2003 წლიდან დღემდე, გამომდინარე იქედან, რომ ვარდების რევოლუცია თანამედროვე საქართველოს ისტორიის უმნიშვნელოვანესი თარიღია, როდესაც დაიწყო ფუნდამენტური ცვლილებების განხორციელება საარჩევნო, საკონსტიტუციო თუ სასამართლოს რეფორმის კუთხით, შემდგომ იყო 2012 წელი და ხელისუფლების პირველი მშვიდობიანი გადაბარება. ამიტომ, საინტერესო იქნება ერთმანეთს შევადაროთ, საქართველოს ხელისუფლების მიერ განხორციელებულ პოლიტიკაზე საერთაშორისო საზოგადოების გავლენა (იგულისხმება „ნაციონალური მოძრაობისა“ და „ქართული ოცნების“ მთავრობები).

საერთაშორისო ინსტიტუტების გავლენა ხელისუფლებაზე - შემთხვევათა ანალიზი 2003-2012 წელი

ვარდების რევოლუციის შემდგომ, საქართველოს ხელისუფლებამ სახელმწიფო ინსტიტუტების მშენებლობის პროცესი დაიწყო, ვინაიდან, საქართველოში არ ფუნქციონირებდა ისეთი სახელმწიფო ორგანოები, რომელსაც საზოგადოების ნდობა და მხარდაჭერა ექნებოდა. ამას ემატებოდა დაბალი პოლიტიკური კულტურა, პერსონიფიკაცია, ფინანსური და ეკონომიკური კრიზისი, შედეგად საქართველო სრულად დასავლეთის მხარდაჭერაზე იყო დამოკიდებული, განსაკუთრებით კი ფინანსური და დემოკრატიული ინსტიტუტების მოწყობის კუთხით. ხელისუფლების ამოცანა იყო ეფექტური საარჩევნო, სამართლო და საკონსტიტუციო სისტემური რეფორმები განეხორციელებინა, იმ პირობებში, როდესაც საზოგადოებას ცენტრალური საარჩევნო სისტემისა და ზოგადად არჩევნების მიმართ არანაირი ნდობა ჰქონდა. თუმცა რეფორმათა ტალღების მიუხედავად, საქართველოში 2003-2012 წლებში, სასამართლო, საარჩევნო თუ საკონსტიტუციო სისტემის ხარისხი ფორმალურად გაუმჯობესდა. პოლიტიკური მიკერძოებულობა, გამჭვირვალების ნაკლებობა მნიშვნელოვნად აფერხებდა საქართველოს დემოკრატიულ განვითარებას და ხელს უშლიდა მის ინტეგრაციას ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში. ამას ემატებოდა, ქვეყნის უმაღლესი კანონის, კონსტიტუციის ხშირი ცვლა, რომელიც 1995 წლის შემდეგ, პრეზიდენტ მიხეილ სააკაშვილის მმართველობის დროს 27-ჯერ შეიცვალა (სკრივენერი, 2016), რაც ნეგატიურად აისახა, საქართველოს, როგორც სამართლებრივი სახელმწიფოს ჩამოყალიბებაზე.

დემოკრატიული პროცესების სტაბილიზაცია და ხელისუფლების ლეგიტიმაცია

ვინაიდან ვარდების რევოლუციის შემდგომ სახელმწიფო ინსტიტუტებისა და სისტემური რეფორმის პროცესი მიმდინარეობდა, დასავლეთის ყურადღება და ჩართულობა საქართველოს სახელმწიფო პოლიტიკის მიმართ სავსაოდ აქტიური იყო. ამ კუთხით კი გამოსაყოფია, **2004 წლის საარჩევნო და საკონტიტუციო რეფორმა**, რომელიც საქართველოს დემოკრატიზაციის და ზოგადად სახელმწიფოს მშენებლობის დასაწყისი უნდა გამხდარიყო. რეფორმის შემუშავების პროცესში საერთაშორისო საზოგადოებამ ხელისუფლებას არაერთი რეკომენდაციით და მითითებით მიმართა. მაგალითად, ევროსაბჭოს გენერალურმა მდივნის, ვალტერ შვიმერის რეკომენდაცია, საარჩევნო ბარიერის 7%-დან 5%-მდე შემცირებას შეეხებოდა, რაც მრავალპარტიულ პარლამენტის წინაპირობა იქნებოდა. ასევე მისი თქმით, მნიშვნელოვანი იყო პოლიტიკური ბალანსი ცენტრალურ საარჩევნო კომისიაში, რათა საარჩევნო ადმინისტრაცია სახელისუფლებო პარტიის წევრების მიერ არ ყოფილიყო დაკომპლექტებული. ამ კუთხით, მნიშვნელოვანი იყო პრეზიდენტ მიხეილ სააკაშვილის განცხადება, რომ საოლქო და საუბნო საარჩევნო კომისიებში ხელისუფლებისთვის გაკუთვნილი ორი კვოტა ოპოზიციურ პარტიებზე იქნებოდა გადანაწილებული, თუმცა ეს არ ეხებოდა ცესკოს, სადაც მმართველ პარტიას 15 წევრიდან, 8 დანიშნული ჰყავდა. შედეგად, აღნიშნული მაგალითიდან გამომდინარე, შესაძლებელია დავასკვნათ, რომ ნაციონალურმა მოძრაობამ საარჩევნო რეფორმის კუთხით საერთაშორისო საზოგადოების რეკომენდაციები გაითვალისწინა ნაწილობრივ, ქვეყნის საგარეო იმიჯისა და რეპუტაციის გამო, მზად იყო საარჩევნო ორგანოს დაბალ რგოლზე, საოლქო და საუბნო საარჩევნო კომისიაში ოპოზიციის წარმომადგენლები ჰყოლოდა, თუმცა ადმინისტრაციის ზედა დონეზე, რომელსაც ძალაუფლების მთავარი ბერკეტი აქვს და სწორედ ის განსაზ-

ღვრავს ადმინისტრაციის ქვედა რგოლს, მხოლოდ პარტიული წევრები დაენიშნა. აღნიშნული კარგად ერგება, ნაშრომის თეორიულ ჩარჩოს, კერძოდ, ინტეგრაციის თეორიას, რომლის თანახმადაც, სახელმწიფოები საერთაშორისო საზოგადოების წინაშე აღებულ ვალდებულებებს არ ითვალისწინებენ იმ მიზეზით, რომ ეს მათ პოლიტიკურ ინტერესებს ეხება. გარდა ამისა, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი აკრიტიკებდა საკონსტიტუციო ცვლილებებს და თვლიდა, რომ ის ხელისუფლებამ ნაჩქარევად მიიღო და არ გაითვალისწინა ვენეციის კომისიის რეკომენდაციები, რითაც პრეზიდენტის ძალაუფლება გაიზარდა პარლამენტის ფუნქციის შემცირების ხარჯზე. კრიტიკა შეეხებოდა პრეზიდენტის მიერ საკანონმდებლო ორგანოს დათხოვნის უფლებას, თუ კი პარლამენტი ბიუჯეტს ზედიზედ სამჯერ ვერ დაამტკიცებდა, ასევე ცვლილებების მიღების პროცესში საჯარო დისკუსიისა და ინფორმაციის ნაკლებობას, რადგან ხელისუფლებამ უგულვებელყო ვენეციის კომისიის დასკვნა, რომლის თანახმად ცვლილებების მისაღებად 1 თვიანი საჯარო დებატები იყო საჭირო, სადაც მოხდებოდა საკონსტიტუციო ცვლილებების დახვეწა. ცვლილებები გააკრიტიკა ევროპარლამენტმაც (Civil.ge, 2004). აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ხელისუფლებამ გაითვალისწინა საარჩევნო რეფორმის კუთხით ეუთო-ოდირის, ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ანსამბლეს მიერ შემუშავებული ზოგიერთი რეკომენდაცია, რამაც განაპირობა პოზიტიური უკუკავშირი ეუთო-ოდირთან, რომელთა განცხადებითაც, „საქართველოს ხელისუფლებამ გამოიყენა შესაძლებლობა, საქართველოს საარჩევნო პროცესი დემოკრატიული არჩევნების ევროპულ სტანდარტებთან მიეახლოებინა და შეესრულებინა ეუთოსა და ევროსაბჭოს წინაშე აღებული ვალდებულებები, რაც გულისხმობს საარჩევნო პროცესის ადმინისტრირების გაუმჯობესებას, ღია და პროფესიული ცენტრალური საარჩევნო კომისიის დაკომპლექტებას, მედიის თავისუფლებას. ვენეციის კომისიის გენერალური მდივნის, ჯანი ბუკიკიოს შეფასებით,

ვარდების რევოლუციის შემდეგ განხორციელებული ცვლილებები პროგრესული იყო, თუმცა აკლდა ბალანსი ხელისუფლების სხვადასხვა შტოებს შორის. საბოლოოდ კი ხელისუფლებამ საერთაშორისო თანამეგობრობის მოწოდებების მიუხედავად, რეკომენდაციები საკუთარ ინტერესებს მთარგო. კერძოდ, ცესკომ გაითვალისწინა ეუთოს რეკომენდაცია 7%-იანი ბარიერის შემცირების შესახებ, თუმცა ხელისუფლებამ არ გაითვალისწინა პოლიტიკური ხასიათის რეკომენდაციები, მაგალითად 7%-იანი საარჩევნო ბარიერის დაწევა, თბილისის საქალაქო სასამართლომ გააუქმა ცესკოს დადგენილება, რის შედეგადაც გაურკვეველი დარჩა თუ როგორ დაითვლებოდა 7 %-იანი საარჩევნო ბარიერი, ხოლო პრეზიდენტ სააკაშვილის დაპირება საოლქო და საუბნო საარჩევნო კომისიებში 5-დან 3-მდე მის მიერ დანიშნულ წევრთა შემცირების შესახებ დაგვიანებით განხორციელდა. შედეგად საოლქო და საუბნო საარჩევნო კომისიამ ვერ მოახერხა მმართველი პარტიისგან დისტანცირება, ამას ემატებოდა ადგილობრივი ხელისუფლების ზოგიერთი წარმომადგენლის ქვედა დონის საუბნო საარჩევნო კომისიებში ჩარევა და რაც მთავარია აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში დემოკრატიის სერიოზული დეფიციტი შეინიშნებოდა, სახელმწიფო მედია საშუალებების საინფორმაციოებში დიდი ყურადღება ეთმობოდა მმართველი ძალისა და მისი მხარდამჭერი პარტიების გაშუქებას, მედიის მიერ საარჩევნო გაშუქება შეიზღუდა, რაც გულისხმობს, რომ მიუხედავად დასავლეთის აქტიური ჩართულობისა, სახელმწიფო ადმინისტრაციასა და პოლიტიკური პარტიების სტრუქტურებს შორის ზღვარი ფაქტობრივად არ არსებობდა, რაც ყველა დონის საარჩევნო კომისიის დისბალანსით იყო გამოწვეული (Civil.ge, 2004). აღნიშნული შემთხვევა ნათლად ადასტურებს, საქართველოს ხელისუფლებების დილემას, რომლის თანახმად მათ სურთ ძალაუფლების დიდხანს შენარჩუნება, რაც პოლიტიკური კულტურის ნაწილია, ხოლო მეორე მხრივ, ცდილობენ გარკვეულ ზომამდე მეტად არ გააღიზიანონ

დასავლელი პარტნიორები, რადგან საქართველო დასავლეთზე დამოკიდებულია არა მხოლოდ პოლიტიკური ან უსაფრთხოების კუთხით, არამედ ხელისუფლების ლეგიტიმაციის მხრივაც, რადგან საზოგადოება ძირითადად პროდასავლურად არის განწყობილი, ხოლო თუ დასავლეთსა და ხელისუფლებას შორის ურთიერთობა გაფუჭდება, ეს ნეგატიურად აისახება ხელისუფლების ლეგიტიმურობაზეც. აღნიშნულ პროცესს კარგად ხსნის ერნს ჰაასის მიერ შემუშავებული „გვერდითი ეფექტი“, რომელიც ითვალისწინებს საერთაშორისო აქტორების გავლენას ხელისუფლებებზე. ამ შემთხვევაში, საქართველოს ხელისუფლების ქცევის სტრუქტურირებაზე, როდესაც მაგალითად, ვენეციის კომისია, ეუთო-ოდირი ხელს უშლიდა ნაციონალური მოძრაობის მისწრაფებას, დაეკმაყოფილებინა მისთვის სასურველი პოლიტიკური ინტერესები.

გარდა ამისა, გამოსაყოფია **2010 წლის საკონსტიტუციო ცვლილებები**, რომელიც ვენეციის კომისიის ხელმძღვანელის, ჯანი ბუკიკოს შემდეგ რეკომენდაციებს ითვალისწინებდა: რეალური ბალანსი ხელისუფლების შტოებს შორის, მთავრობის ანგარიშვალდებულება პარლამენტის წინაშე, სასამართლოს დამოუკიდებლობა, ადგილობრივი თვითმმართველობის გაძლიერება, გარკვეული რეგიონალიზმის შემოღება რეგიონების ავტონომიით (Civil.ge, 2010). მთავრობის მიერ ინიცირებული კანონპროექტით კი გაძლიერდა პრემიერ-მინისტრის როლი და ჩამოყალიბდა შერეული მმართველობის მოდელი, საპარლამენტო მოდელის ელემენტებით, რაც გულისხმობდა, რომ სახელმწიფოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკის განმახორციელებელი პრეზიდენტის ნაცვლად მთავრობა ხდებოდა. პრეზიდენტს არ ექნება მთავრობის ერთპიროვნულად გადაყენების უფლება, გარდა ამისა კანონმდებლობაში გათვალისწინებულია „კონტრასიგნაციის“ ცნებაც, რაც გულისხმობს პრემიერ-მინისტრის უფლებამოსილებას, სამართლებრივად დაამოწმოს პრეზიდენტის მიერ გამოცემული აქტები (მაცაბერიძე, 2019). ვენეციის კომისიის

დასკვნით, საკონსტიტუციო ცვლილებები გულისხმობს „ნაკლებად“ საპრეზიდენტო სისტემაზე გადასვლას, სადაც პრეზიდენტი შესაძლოა იყოს ნეიტრალური არბიტრი. კომისიის შეფასებით, მთავრობის უფლებამოსილების გაზრდის მიუხედავად, პრეზიდენტი კვლავ ინარჩუნებს ძალაუფლებას ისეთ საკითხებზე, როგორცაა საერთაშორისო ურთიერთობები, შეირადებული ძალები, საგანგებო სიტუაციები, პარლამენტის მიერ მთავრობისთვის უნდობლობის გამოცხადება, შედეგად არსებობს იმის რისკი, რომ პრეზიდენტი ხელისუფლების სხვა შტოებს დაუპირისპირდეს, რასაც პრეზიდენტის პირდაპირი წესით არჩევა აძლიერებს. ამრიგად, პრეზიდენტი არ შეესაბამება სახელმწიფო კონსტიტუციური წესრიგის მიუკერძოებელი არბიტრის როლს. ასევე პრობლემას წარმოადგენს ჩანაწერი, რომ თუ პარლამენტი ვერ შეძლებს პრემიერ-მინისტრის კანდიდატურაზე პრეზიდენტის ვეტოს გადალახვას, პრეზიდენტს უფლება აქვს სამი დღის ვადაში პარლამენტი დაითხოვოს და რიგგარეშე არჩევნები დანიშნოს (მაცაბერიძე, 2019). ე. ი. პროექტში ორმაგი სტანდარტი გამოიკვეთა, რაც გულისხმობს უნდობლობის კონსტრუქციული ვოტუმით პოლიტიკური სტაბილიზაციის უზრუნველყოფას და მეორე კუთხით პროცესში პრეზიდენტის როლის გაძლიერებას, რაც ერთმანეთთან შეუთავსებადია და არ უზრუნველყოფს დემოკრატიული სახელმწიფოს განვითარებას. რაც შეეხება საკონსტიტუციო ცვლილებების დადებით ფაქტორებს, კომისია მიესალმება მთავრობის როლის გაძლიერებას ბიუჯეტის მიღების უფლებაზე და იქვე მნიშვნელოვნად მიიჩნევს პროცესში პარლამენტის ჩართვას, ხოლო მაგალითად, პრეზიდენტის თანხმობა პრეზიდენტის ინსტიტუციის დაფინანსების შემცირებასთან დაკავშირებით კონსტიტუციის საპარლამენტო ხასიათთან მიმართებით წინააღმდეგობაში მოდის, რაც ძალაუფლების ერთი პერსონის გარშემო კონცენტრაციას უწყობს ხელს, რაც კიდევ უფრო ზრდის პერსონიფიკაციას ქართულ პოლიტიკაში. აღსანიშნავია, რომ ნაციონალური მომ-

რაობის გადაწყვეტილებით, საკონსტიტუციო ცვლილებები განსახილველად მას შემდეგ გაიტანეს, როდესაც საკითხთან დაკავშირებით ვენეციის კომისიის საბოლოოს დასკვნა გახდა ცნობილი, რაც პოლიტიკური კრიზისისა და საპროტესტო აქციების ფონით შეგვიძლია ავხსნათ. ასევე კარგად გამოხატავს ვენეციის კომისიის როლს, როგორც ლეგიტიმაციის ინსტანციის, რაც როგორც საერთაშორისო, ისე საშინაო დონეზე ნაციონალური მოძრაობის ლეგიტიმურობის ხარისხის გაზრდას განსაზღვრავს. ხელისუფლება დემოკრატიული პროცესების სტაბილიზაციისა და სიტუაციის განმუხტვის მიზნით მზად იყო მაქსიმალურად გაეზიარებინა საერთაშორისო პარტნიორების აზრი. აღსანიშნავია, რომ ამ შემთხვევაში გათვალისწინებულ იქნა ვენეციის კომისიისა და ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის ზოგიერთი რეკომენდაციები, კერძოდ, შენარჩუნდა ორგანული კანონის არსებობის კატეგორია, პრემიერ-მინისტრს გუბერნატორების დასანიშნად მთავრობის თანხმობა დასჭირდება, თუმცა არ იქნა გათვალისწინებული პრეზიდენტის ფუნქციის შემცირება, რისი კატეგორიული წინააღმდეგი პრეზიდენტი სააკაშვილი იყო. მან უარყო ბრალდებები რომ კონსტიტუციას საკუთარ თავზე ირგებდა და პრემიერ-მინისტრის ინსტიტუტი საკუთარი თავისთვის გაიძლიერა. (Civil.ge, 2010).

ვენეციის კომისიის საბოლოო დასკვნის თანახმად, მთავრობისთვის უნდობლობის გამოცხადების ვადები არასაკმარისია, პრობლემები რჩება პრეზიდენტისა და მთავრობის საგარეო ფუნქციებთან, პარლამენტის როლთან დაკავშირებით. პრეზიდენტ სააკაშვილის განცხადებით, საქართველოს წინაშე არსებული გამოწვევების გათვალისწინებით, პრეზიდენტის უფლებამოსილებების ნიველირება ევროპული ქვეყნების მსგავსად გამორიცხულია. აქვე უნდა აღინიშნოს აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტისა და აშშ-ის მდივნის ჰილარი კლინტონის განცხადება, რომელიც იმედს გამოთქვამს, რომ ქართული დემოკრატია საერთაშორისო სტანდარტებს

გადააჭარბებს, რაც საქართველოს, როგორც ე. წ. დემოკრატიის შუქურის მოდელის გაგრძელებად შეგვიძლია მივიჩნიოთ (Civil.ge, 2010). რაც შეეხება ნატოს საპარლამენტო ასამბლევას, მათი შეფასებით, სამწუხაროა რომ არ მოხდა ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების საკონსულტაციო მექანიზმების სრულად გამოყენება. აქვე გამოსაყოფია ერთი დეტალი, რაც ხელისუფლების მიერ ძალაუფლების შესანარჩუნებლად მედიის დაქვემდებარებულ აკეთებს აქცენტს. მაგალითად, „რუსთავი 2-მა“, რომელმაც ნატოს საპარლამენტო ასამბლეის რეზოლუციის გაშუქებას 20 წუთი დაუთმო, ნაკლები ყურადღება გაამახვილა საკონსტიტუციო რეფორმაზე, ხოლო ამის ნაცვლად მთავარი აქცენტი გააკეთა ასამბლეის მიერ ოკუპირებული რეგიონების პოლიტიკაზე, დემოკრატიული რეფორმების გატარების ძალისხმევასა და კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლაზე (Civil.ge, 2010).

შედეგად შეგვიძლია დავასკვნათ, ვინაიდან საქართველო, 2003 წლისთვის „შეუმდგარ სახელმწიფოთა“ რიგს განეკუთვნებოდა, „ნაციონალური მოძრაობას“ მოკლე დროში უწევდა სახელმწიფო ინსტიტუტების მშენებლობა და რეფორმების მოკლე დროში გატარება, რამაც პირველ წლებში ენმ-ის მმართველობის დროს, დემოკრატიული ხარვეზები გადაფარა, ხოლო დასავლეთმა რეფორმების გატარების აუცილებლობის გამო ხარვეზებზე თვალი დახუჭა, რაც ძალიან კარგად ხსნის ნაციონალური მოძრაობის ხელისუფლების პოლიტიკას რეფორმების განხორციელების დროს საერთაშორისო თანამეგობრობის მიმართ, როდესაც არაერთი კანონის იმპლემენტაცია ფასადურად, დემოკრატიის შენიღვით, ხდებოდა.

2011 წლის საარჩევნო კოდექსში განხორციელებული ცვლილებები - ვენეციის კომისიის შეფასებით, საარჩევნო კოდექსში დაგეგმილი ცვლილებების რამდენიმე პუნქტი საერთაშორისო სტანდარტებს ვერ აკმაყოფილებდა, კერძოდ, პრობლემას წარმოადგენდა აქტიური და პასიური საარჩევნო უფლების შეზღუდვა, ვინაიდან

ინიცირებული კანონის მიხედვით, საპარლამენტო ან საკრებულოს მანდატისთვის კენჭისყრა მხოლოდ პარტიას ან საარჩევნო ბლოკს შეეძლო, დამოუკიდებელ კანდიდატს კი არა. ხოლო ეუთო-ოდირის რეკომენდაცია შეეხებოდა მსჯავრდებულების არჩევნებში მონაწილეობის უფლებას, ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების, არჩევნების დღეს აგიტაციის პრობლემას, განსაკუთრებით საარჩევნო სუბიექტებისა და საჯარო მოხელეების მიერ. რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ოდირის შეფასებით აუცილებელი იყო პარტიისა და სახელმწიფოს გამიჯვნა. აღნიშნული განცხადება, კი სახელმწიფოს აშორებს ევროინტეგრაციის გზაზე და ამცირებს საზოგადოების ნდობას სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმართ. მეორე მხრივ, კომისიამ დადებითად შეაფასა ცვლილებები, რომლის თანახმად ხელისუფლებას ეკრძალება საარჩევნო კამპანიის დროს სოციალური პროგრამების განხორციელება, თუ კი ეს ბიუჯეტში გაწერილი არ არის. ასევე პრობლემას წარმოადგენდა ერთმანდატიანი ოლქების არათანაბარი ზომის მიხედვით დაყოფა, რაც საარჩევნო ხმის თანასწორობის პრინციპს ვერ უზრუნველყოფს, რადგან მაგალითად, საპარლამენტო არჩევნებში, ერთი სუბიექტის გამარჯვებას კონკრეტულ ოლქში შეიძლება 1.600 ხმა დასჭირდეს, ხოლო მეორეს 80.000 ხმა. მსგავსი პრობლემის შესახებ განცხადება გაავრცელა ამერიკის საელჩომ და ევროკავშირის დელეგაციამაც, რომელთა შეფასებითაც, საარჩევნო სისტემებში იკვეთება უთანასწორობა, ხოლო პარტიების არათანაბარი დაფინანსება პოლიტიკურ კონკურენციას ზღუდავს (Civil.ge, 2011). გარდა ამისა პრობლემას წარმოადგენს მედიის მიერ საარჩევნო სუბიექტების გაშუქებისას თანაბარი დროის არ არსებობა, საარჩევნო უბნებზე ვიდეოთვალთვალის გამოყენების უფლება საარჩევნო დარღვევების აღკვეთის მიზნით. აღსანიშნავია, რომ ეს უკანასკნელი მმართველმა ძალამ ლეგიტიმაციის შენარჩუნების მიზნით გაითვალისწინა და ცესკომ ის საარჩევნო უბნები, რომელზეც ვიდეოკამერები იყო დამონტაჟებული 200-ით შეამცირა (Civil.ge, 2010). ე.

ი. ხელისუფლება მზად იყო დასავლეთთან კარგი ურთიერთობის შენარჩუნების მიზნით ტექნიკური, თუმცა არა სისტემური ცვლილებები განეხორციელებინა. საარჩევნო კოდექსთან დაკავშირებით განცხადება გაავრცელა ევროკომისიამაც, რომლის მიხედვითაც საქართველოსთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულებაზე მოლაპარაკებები მას შემდეგ დაიწყო, როდესაც ქვეყანა გაითვალისწინებს და მიაღწევს საკმარის პროგრესს საარჩევნო და სასამართლო რეფორმების კუთხით (Civil.ge, 2011). აღნიშნული მოწოდებები ნაციონალურმა მოძრაობამ ძალაუფლების დაკარგვისთვის საფრთხედ მიიჩნია და საარჩევნო რეფორმის შემუშავებაში ჩართულობისკენ ოპოზიციასაც მოუწოდა. ოპოზიციას კი თავისი საარჩევნო მოდელი ჰქონდა წარმოდგენილი, რაც მაჟორიტარი კანონდატების ასარჩევად 50%-იან ბარიერს ითვალისწინებდა, ხოლო პარლამენტის მეორე ნაწილი კი პროპორციული სიით დაკომპლექტდებოდა, რასაც არ ეთანხმებოდა მმართველი ძალა, რომელთა განცხადებით, 50%-ინი ბარიერი გულისხმობს არჩევნების მეორე ტურისთვის განსხვავებული პოლიტიკური მსოფლმხედველობის მქონე პარტიების ხელოვნურ გაერთიანებას. აღნიშნული კი არგუმენტს ნამდვილად არ წარმოადგენს საქართველოს პარტიული სისტემისთვის, რომელთაც პარტიულ იდეოლოგია და გამმიჯნავი ხაზები ფაქტობრივად არ გააჩნიათ, შესაბამისად, განსხვავებული პოლიტიკური მსოფლმხედველობის ადამიანები ახერხებენ ძალაუფლების გამო ერთ პარტიაში გაერთიანებას. საბოლოოდ კი მმართველ გუნდსა და ოპოზიციას (ქრისტიან-დემოკრატიულ მოძრაობას და ახალ მემარჯვენებს) შორის შედგა შეთანხმება, რომელშიც საერთაშორისო საზოგადოებაც იყო ჩართული. შეთანხმების თანახმად, საარჩევნო სიებს ოპოზიციის ხელმძღვანელობით სპეციალური კომისია გადაამოწმებდა, 83 მაჟორიტარი და 107 დეპუტატი პროპორციული წესით აირჩევა, განხორციელდება მედიისა და ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების მონიტორინგი. სა-

კონსტიტუციო ცვლილებებით, რომელიც ძალაში 2013 წლიდან შევა, პრემიერ-მინისტრობის კანდიდატს დეპუტატის ნახევრის მხარდაჭერა დასჭირდება, ხოლო პრეზიდენტის ვეტოს გადასალახად დეპუტატთა 2/3 ხმაა საჭირო, აღნიშნული კი პრობლემას წარმოადგენს იმ კუთხით, რომ 2008 წლის საპარლამენტო არჩევნებში, მმართველმა პარტიამ 199 ადგილი მიიღო, 2012 წელს კი ამ სისტემით 190 წევრიანი პარლამენტის მანდატების 70%-ს გააკონტროლებს. შედეგად, სისტემა ვერ შეძლებს ძალაუფლების უზურპაციის აღკვეთას. საერთაშორისო საზოგადოების შეფასებით, პრობლემას წარმოადგენდა პარლამენტის მიერ კონსტიტუციური ცვლილებების გზით, დეპუტატთა რაოდენობის გაზრდა 150-დან 190-მდე რეფერენდუმის გარეშე, რაც მაგალითად, ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციის, ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის შეფასებით, 2003 წლის რეფერენდუმზე, ხალხის გამოვლენილი ნების წინააღმდეგ, არაკონსტიტუციური გადაწყვეტილებაა. აღნიშნულის საწინააღმდეგო არგუმენტები ჰქონდა ენმ-ს, რომლის განცხადებითაც, 2003 წლის რეფერენდუმი არ ჩატარდა საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე, გარდა ამისა იგი ჩატარდა კანონის მისაღებად, რასაც კონსტიტუცია კრძალავს, ამიტომ მმართველი პარტია არ არის ვალდებული საკონსტიტუციო ცვლილებების მისაღებად რეფერენდუმის შედეგები გაითვალისწინოს. თუმცა ისტორიულ წარსულს თვალი რომ გადავავლოთ, პრეზიდენტი სააკაშვილი დეპუტატების რაოდენობის 235-დან 150-მდე შემცირებას, სწორედ რეფერენდუმის შედეგებით ხსნიდა. აღნიშნული კი კანონმდებლობის საკუთარ თავზე მორგების ძალიან კარგი მაგალითია. CRCC-ისა და NDI-ის კვლევის თანახმად კი, მოსახლეობის 60% აღნიშნული ცვლილების წინააღმდეგი იყო, ხოლო მომხრე 8% (Civil.ge, 2011). შედეგად, ენმ-მ ვენეციის კომისიის რეკომენდაციები გაითვალისწინა, რაც გულისხმობს იმას, რომ დამოუკიდებელ კანდიდატებს მაჟორიტარად კენჭისყრის უფლება მიეცათ, გაუქმდა პატიმართა ხმის მიცემის უფ-

ლების სრული აკრძალვა, პარლამენტის წევრთა რაოდენობა აღარ გაიზარდა, 150 დეპუტატიდან 73 მაჟორიტარული წესით, ხოლო 77 პროპორციულით აირჩეოდა, საკონსტიტუციო უმრავლესობა და საკონსტიტუციო ცვლილებების მიღება განისაზღვრებოდა $\frac{3}{4}$ -ით (მაცაბერიძე, 2019). თუმცა პარლამენტმა არ გაითვალისწინა საერთაშორისო საზოგადოების მთავარი რეკომენდაცია ერთმანდატიანი ოლქების თანაბარ ზომად დაყოფის პრინციპის შესახებ. მაგრამ ხელისუფლებამ გააუქმა ლიახვისა და ახალგორის საარჩევნო ოლქები, რომელსაც თბილისი ომამდე აკონტროლებდა და რაც უმრავლესობისთვის ხმების მთავარი მომპოვებელი იყო (Civil.ge, 2011). მაგრამ ხელისუფლებამ არ გაითვალისწინა ვენეციის კომისიის რეკომენდაცია წინასაარჩევნო საქმიანობის შეწყვეტის შესახებ და არჩევნებიდან 24 საათით ადრე, არჩევნების დღეს აგიტაცია კვლავ დაშვებული იქნება. უნდა აღინიშნოს, რომ მიუხედავად გარკვეული რეკომენდაციების გათვალისწინებისა, ვენეციის კომისიის შეფასებით „ახალი საარჩევნო სისტემა სრულად ვერ შეესაბამება ევროპულ სტანდარტებს“, რისი მიზეზიც ერთმანდატიან მაჟორიტარულ ოლქებს შორის უთანაბრობაა, რაც ძირს უთხრის ხმის მიცემის უფლების თანასწორუფლებიანობის პრინციპს (Civil.ge, 2012).

ამ კუთხით აღსანიშნავია ევროკომისიის ანგარიშიც, რომლის თანახმად აუცილებელია საარჩევნო და სასამართლო კანონმდებლობაში არსებული ნაკლოვანებების მოგვარება, სასამართლო სისტემის ეფექტურობა და დამოუკიდებლობა. ანგარიშში აღნიშნულია, რომ მიუხედავად ვენეციის კომისიის ზოგიერთი რეკომენდაციის გათვალისწინებისა, საარჩევნო გარემო არასამართლიანია და სხვადასხვა საარჩევნო ოლქში დეპუტატთა არჩევას სხვადასხვა რაოდენობის ხმა სჭირდება, გარდა ამისა მათი შეფასებით, აღმასრულებელი ხელისუფლებას აქვს დომინანტური პოზიცია სუსტი საპარლამენტო კონტროლით და სასამართლო ხელისუფლების არასაკმარისი დამოუკიდებლობით (Civil.ge, 2012).

ნაციონალური მოძრაობის მმართველობის ბოლო მონაკვეთში, დასავლეთმა ენმ-ს აღარ „აპატია“ დემოკრატიული გადაცდომები და ის ფაქტი, რომ 2012 წელს ხელისუფლება შეიცვალა, სწორედ დასავლეთის ზეწოლის შედეგი იყო. სწორედ ამით აიხსნება, ის ფაქტი, რომ ნაციონალურმა მოძრაობამ 2011 წლის საარჩევნო კოდექსში შესატანი ცვლილებები მაქსიმალურად მოარგო ეუთოსა და ვენეციის კომისიის მითითებებს, რადგან იგი ამით ძალაუფლებისა და ლეგიტიმაციის შენარჩუნებას ცდილობდა, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი კი მისთვის საერთაშორისო არენაზე, უკვე დაზიანებული იმიჯის აღდგენა იყო, რადგან საქართველო სცილდებოდა დემოკრატიული სახელმწიფოს მახასიათებლებს.

პოლიტიკური კრიზისი და ხელისუფლების ძალაუფლების შენარჩუნება

საერთაშორისო საზოგადოების რეკომენდაციების გაუთვალისწინებლობას ხშირ შემთხვევაში ხელისუფლებები პოლიტიკურ კრიზისამდე მიჰყავს. ხოლო იმის შიშით, რომ ხელისუფლებამ ძალაუფლება არ დაკარგოს, კრიზისის განსამუხტად, საერთაშორისო საზოგადოების რეკომენდაციებს ითვალისწინებს ან პირიქით, არ ითვალისწინებს ძალაუფლების შენარჩუნების მიზნით, რაც სრულებით სცილდება ქვეყნის დემოკრატიულ კონსოლიდაციას.

ამ კუთხით აღსანიშნავია **2005 წლის სასამართლო რეფორმა**, რომელიც ითვალისწინებდა ცხრა წევრიანი საკონსტიტუციო სასამართლოს დაკომპლექტების წესის ცვლილებას, რაც გულისხმობს, რომ პრეზიდენტს უფლებამოსილება ექნებოდა საკონსტიტუციო სასამართლოს ცხრავე წევრი პარლამენტს დასამტკიცებლად წარუდგინოს, რამაც ოპოზიციისა და არასამთავრობო სექტორის კრიტიკა გამოიწვია, ვინაიდან საკონსტიტუციო სასამართლო პრეზიდენტის კონტროლის ქვეშ მოექცევა. სასამართლოს ხელისუფლების მიერ დაქვემდებარება, კი ძალაუფლების პრინციპის ბალანსი, ადამ-

იანის უფლებებისა და კანონის უზენაესობის დარღვევას გულისხმობს, რაზედაც კრიტიკული პოზიცია ჰქონდა ევროსაბჭოსა და ვენეციის კომისიას, რომელთა შეფასებით, „საქართველოს დემოკრატიული განვითარება ეფექტური და გამჭვირვალე მართლმსაჯულების სისტემის გარეშე წარმოუდგენელია“ (Civil.ge, 2005). ვენეციის კომისიის კრიტიკა მოჰყვა **2007 წლის კანონს „საერთო სასამართლოების“** შესახებ, სადაც საუბარია მოსამართლეთა დისციპლინარული პასუხისმგებლობაზე, რომლის შეფასებით აღნიშნული კანონი საფრთხეს უქმნის სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობასა და კანონის უზენაესობას, რაც სცილდება ევროპულ სტანდარტებს, ვინაიდან კანონონის ორმაგი ინტერპრეტაცია მოსამართლეთა დევნის საშუალებას იძლევა, ამიტომ საჭიროა ერთგვარი ბალანსის დაცვა მოსამართლეთა დისციპლინარულ პასუხისმგებლობასა და მათი დამოუკიდებლობის გარანტიებს კუთხით. აღნიშნული კანონის მიხედვით, მოსამართლეთა დისციპლინარული პასუხისმგებების საგანი შეიძლება გახდეს მოსამართლის მიერ საქმის განხილვისას კანონის დარღვევა, საქმის განხილვის უსაფუძვლო გაჭინაურება, თანამდებობასთან შეუთავსებადი საქმიანობა, კორუფციული დანაშაული, საიდუმლოს გამჟღავნება (საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, 2007). ხოლო სადისციპლინო კომისიის წევრები მმართველი პარტიის წევრები არიან, რაც გულისხმობს, აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ სასამართლოს დაქვემდებარებას. ამ კუთხით კი გასათვალისწინებელია, პოლიტიკური კრიზისი და „ნაციონალური მოძრაობის“ წინააღმდეგ 2007 წლის საპროტესტო მოვლენები, თუმცა ხელისუფლება ძალაუფლების დაკარგვის შიშით საერთაშორისო ინსტიტუტების რეკომენდაციებს, განსაკუთრებით, სასამართლო სისტემის ნაწილში, არ ითვალისწინებდა. ვენეციის კომისიის დასკვნაში ასევე საუბარი იყო ე. წ. „მეამბოხე მოსამართლეებზე“, რომელიც შეეხებოდა უზენაესი სასამართლოს ექვსი მოსამართლის მიერ თანამდებობის დატოვებას ხელისუფლებისა და უზენაესი სასამარ-

თლოს თავმჯდომარის, პროკურატურის მხრიდან სავარაუდო ზეწოლის ფაქტების გამო. მოსამართლეებზე ზეწოლის საფუძველი კი სწორედ 2005 წლის 23 ივნისის საარჩევნო კანონმდებლობის შეცვლა გახდა, რომლის მიხედვითაც ის მოსამართლეები, ვინც თანამდებობას 2005 წლის 31 დეკემბრამდე დატოვებდნენ, ხელფასის ოდენობის პენსიას მიიღებდნენ, ხოლო თუ კი აღნიშნულ პირობას არ დათანხმდებოდნენ ისინი ანაზღაურების გარეშე დარჩებოდნენ. განსაკუთრებული კრიტიკის საგანი კი გახდა სასამართლო სხდომების საჯაროობის შეზღუდვა, კერძოდ, სასამართლოს გარეთა და შიდა სივრცეში ვიდეო-ფოტო გადაღების, მოსამართლის მიერ ნებისმიერი მოტივით აუდიო-ჩანაწერის აკრძალვა, რაც ერთგვარად ცენზურადაც კი შეგვიძლია შევაფასოთ, მითუმეტეს იმ ქვეყანაში, რომლის სასამართლო რეფორმა გარდამავალ პერიოდში იმყოფება (Civil.ge, 2007). სასამართლო ხელისუფლების პოლიტიზირება და შერჩევითი მართლმსაჯულება საქართველოს სასამართლო სისტემის შემადგენელი ნაწილია. ხელისუფლებისთვის კი სასამართლოზე გავლენის შენარჩუნება ყველაზე მნიშვნელოვანია, რადგან სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება, თუკი ის დამოუკიდებელია, ხელისუფლების წინააღმდეგ ძალთა ბალანსის ცვლილება შეუძლია, მაგალითად, არჩევნების ანულირება, გარკვეული პროცედურებისა და საკითხების ლეგიტიმურად ცნობა. ასევე აღნიშნული საკითხი უპირისპირდება ნაშრომის მთავარ თეორიულ ჩარჩოს ინტეგრაციის თეორიას, რომლის მიხედვითაც მთავარი როლი საერთაშორისო ინსტიტუტებს აქვთ. აქ ვხედავთ საპირისპირო სურათს, როდესაც ხელისუფლებაზე საერთაშორისო აქტორების ზეწოლის ნაცვლად, უფრო მნიშვნელოვანი როლი ელიტების იდეებს აქვთ, რომლებიც სასამართლო სისტემის დაქვემდებარებას ახდენენ.

გამოსაყოფია **2006 წლის საკონსტიტუციო ცვლილებები**, რომლის მიხედვითაც, პრეზიდენტ მიხეილ სააკაშვილის ინიციატივით, საპრეზიდენტო და საპარლამენტო არჩევნები ჩატარდებოდა ერ-

თდროულად, ასევე მცირედით იზღუდება პრეზიდენტის უფლებამოსილება, პრეზიდენტი პარლამენტს დაითხოვს იმ შემთხვევაში, თუ კი ის ზედიზედ სამჯერ ვერ მოახერხებს ბიუჯეტის დამტკიცებას ან როდესაც პარლამენტი მთავრობას უნდობლობას გამოუცხადებს, თუმცა პრეზიდენტს უფლება არ ექნება დანიშნოს ან გაანთავისუფლოს მოსამართლეები და მისი უფლებამოსილება იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარეობით შემოიფარგლება. აღნიშნული ცვლილებები ითვალისწინებს საყოველთაო-სახალხო განხილვის პროცედურებს, თუმცა აღსანიშნავია, რომ კანონპროექტის მოსამზადებელ კომისიაში ხელისუფლებამ ოპოზიციის წარმომადგენლებს ჩართულობის შესაძლებლობა არ მისცა, რაც გულისხმობს, რომ ხელისუფლება მხოლოდ ფასადურად აპირებდა საკონსტიტუციო ცვლილებები საყოველთაო თანხმობის დოკუმენტი ყოფილიყო (Civil.ge, 2006). აღსანიშნავია, რომ კანონპროექტი გაეგზავნა ვენეციის კომისიას შეფასებისთვის, თუმცა პარლამენტი დასკვნას არ დაელოდა და ისე მიიღო, მეტიც, მმართველი ძალის წარმომადგენლები აცხადებდნენ, რომ საკონსტიტუციო პაკეტი არ შეიცვლება ვენეციის კომისიის დასკვნის მიუხედავად, რადგან აღნიშნული რუსეთის საგარეო ზეწოლასა და მისგან მომდინარე საფრთხეს ეხება, მაშინ როცა ვენეციის კომისიის შეფასებით პარლამენტის უფლებამოსილების გასაგრძელებლად პოლიტიკური მოტივი არ არსებობდა, ხოლო აღნიშნული საკონსტიტუციო ცვლილება სადავო არ იქნებოდა იმ შემთხვევაში თუ კი საპარლამენტო და საპრეზიდენტო არჩევნები არა ერთჯერადად, არამედ კონსტიტუციის მიხედვით, უწყვეტად ერთდროულად ჩატარდებოდა. შედეგად, ნათელია, რომ მმართველმა ძალამ კანონპროექტი ვენეციის კომისიას მხოლოდ სიმბოლურად გაუგზავნა, ისე რომ არ აპირებდა მასში რაიმე ცვლილება განეხორციელებინა (Civil.ge, 2006). აღნიშნული მკაფიო მაგალითს წარმოადგენს ძალაუფლების ერთი კონკრეტული პირის გარშემო კონცენტრაციის, რაც ასევე საგარეო პოლიტიკის საფრთხეებით მა-

ნიპულაციასაც გულისხმობს, ვინაიდან, დასავლეთის რეკომენდაციების გათვალისწინება მხოლოდ რუსეთის ფედერაციის ინტერესებში არ ჯდება და განცხადება იმისა, რომ კონსტიტუციის მიღების პროცესში ვენეციის კომისიის რეკომენდაციის გაუთვალისწინებლობა რუსეთის საგარეო ზეწოლას უკავშირდება, არადამაჯერებელია, რაც აგრეთვე დემოკრატიისთვის სახიფათო ტენდენციასაც წარმოადგენს. ხელისუფლებისთვის ძალაუფლების შენარჩუნება და სუპერ-საპრეზიდენტო სისტემა უფრო მისაღები აღმოჩნდა, ვიდრე ქვეყნის კონსტიტუციური განვითარება. შედეგად, საერთაშორისო ურთიერთობაში, ლეგიტიმაციის ცნებას თუ ამ შემთხვევას მოვარგებთ, გამოვა ისე, რომ „ნაციონალურმა მოძრაობამ“ საერთაშორისო საზოგადოების წინაშე აღებული ვალდებულება არ შეასრულა, რითაც საკუთარ ავტორიტეტს შეუქმნა საფრთხე. აღნიშნულით კი წესრიგისა და სამართლიანობის ფუნდამენტური პრინციპები დაირღვა, რადგან ხელისუფლებამ კანონის იმპლემენტაცია მისი ლეგიტიმურად მიჩნევის გარეშე განახორციელა.

ამ კუთხით, საინტერესოა პოლიტიკური პირობითობის ცნება, რომელიც დასავლეთმა საქართველოსთან მიმართებით გამოიყენა ვარდების რევოლუციის დროს, როდესაც არ აღიარა საპარლამენტო არჩევნების შედეგები და 2012 წელს ხელისუფლების ცვლილებისას, როდესაც პრეზიდენტ სააკაშვილს მკაფიოდ უთხრეს, რომ უნდა ჩაეტარებინა დემოკრატიული არჩევნები. საერთაშორისო პარტნიორებთან დიალოგის პროცესი კი სწორედ პოლიტიკურ პირობითობას გულისხმობს, რასაც საქართველოს ხელისუფლების მიერ რეფორმების არგატარების შემთხვევაში, დასავლეთის მხრიდან უარყოფითი ნაბიჯები მოჰყვება (ლებანიძე, 2018). აღნიშნული საკითხი კი, რომ მოვარგოთ ინტეგრაციის თეორიას, იკვეთება, რომ ხელისუფლება საერთაშორისო საზოგადოების წინაშე აღებული მორალური დილემის წინაშე დგება, რაც რეკომენდაციის გაუთვალისწინებლობის შემთხვევაში, მისი ლეგიტიმურობის პრობლემას ქმნის, რა დროსაც

საერთაშორისო ინსტიტუტები თავად განსაზღვრავენ დემოკრატი-
სა და ადამიანის უფლებების დასაცავად დღის წესრიგს და ფრანკ
შიმელფენიგის „გარე სტიმულის მოდელის“ მიხედვით, ახორციელ-
ებენ პოლიტიკურ პირობითობას (Schimmelfennig, 2004).

საერთაშორისო ინსტიტუტების გავლენა ხელისუფლებაზე - შემთხვევათა ანალიზი 2012-2021 წელი

სასამართლოს სისტემისა და მართლმსაჯულების გამჭვირვა-
ლე ფუნქციონირება, ინკლუზიური საკონსტიტუციო და საარჩევნო
რეფორმების გატარება კვლავ რჩება საქართველოს პოლიტიკური
დღის წესრიგისთვის მთავარ გამოწვევად. სახელმწიფოს დემოკრა-
ტიულობასა და კანონის უზენაესობას კი სწორედ ეფექტური სასა-
მართლო, საკონსტიტუციო და საარჩევნო სისტემა განსაზღვრავს.
საქართველოს კი, რომელსაც ამბიცია აქვს 2024 წლისთვის გახდეს
ევროატლანტიკური გაერთიანების წევრი, მნიშვნელოვანია, რომ
ხელისუფლების მიერ გატარებული რეფორმები თავსებადი იყოს
ევროსტრუქტურების მოთხოვნებთან, რაც ასევე, ხელისუფლების
მიერ გატარებული პოლიტიკის ლეგიტიმურობასაც განსაზღვრავს.
საქართველოს ხელისუფლებას საერთაშორისო საზოგადოების წი-
ნაშე ვალდებულებები აქვს აღებული ქვეყნის დემოკრატიული რე-
ფორმების განსახორციელებლად, რაც გაწერილია ევროკავშირთან
ასოცირების ხელშეკრულებასა და შარლ მიშელის დოკუმენტში. შე-
საბამისად, ევროპულ ინსტიტუტებს მოლოდინი აქვთ, რომ ხელი-
სუფლება სხვადასხვა კანონის თუ რეფორმის მიღებისას, გაითვა-
ლისწინებს, ისეთი ორგანიზაციების რეკომენდაციებს, როგორცაა
ეუთო-ოდირი, ვენეციის კომისია, საქართველოს მეგობართა ჯგუფი
და ა. შ. ასევე უნდა ავლნიშნოთ, საერთაშორისო ორგანიზაციების,
განსაკუთრებით, ევროკავშირის როლი საქართველოში დემოკრა-
ტიული რეფორმების გატარების კუთხით, რომელშიც მას უზარმა-
ზარი ფინანსური და ტექნიკური ინვესტიცია აქვს ჩადებული, შესა-

ბამისად, თუ კი ხელისუფლება არ გაითვალისწინებს საერთაშორისო საზოგადოების რეკომენდაციებს, ევროკავშირი გამოიყენებს პოლიტიკურ პირობითობას, რაც საზიანო იქნება ქვეყნის დემოკრატიული განვითარებისთვის. მეორე კუთხით, კი ხელისუფლებისთვის მნიშვნელოვანია საერთაშორისო ინსტიტუტების მხარდაჭერა, რაც პოლიტიკური ბენეფიტების ზრდასთან ერთად საზოგადოებაში პოზიტიურ მოლოდინებსაც განაპირობებს.

დემოკრატიული პროცესების სტაბილიზაცია და ხელისუფლების ლეგიტიმაცია

2012 წლის შემდეგ, როდესაც დასავლეთმა ე. წ. პოლიტიკური პირობითობა გამოიყენა და ხელისუფლება მშვიდობიანი გზით შეიცვალა, საერთაშორისო საზოგადოებას „ქართული ოცნების“ მიმართ დიდი მოლოდინი ჰქონდა, რომ საქართველოში დემოკრატიული კონსოლიდაციის პროცესი და ინკლუზიური რეფორმები გაგრძელდებოდა.

ამ კუთხით, აღსანიშნავია **2013 წლის საკონსტიტუციო რეფორმა** - ვენეციის კომისიამ სპეციალური მეკავშირე ოფიცერი დანიშნა, რათა კანონპროექტის მიღების პროცესში კომისიასთან კონსულტაცია გამარტივებულიყო. საკონსტიტუციო რეფორმა ითვალისწინებდა კლასიკურ საპარლამენტო მოდელს, პრემიერ-მინისტრის ძალაუფლების გაძლიერებასა და პრეზიდენტის ინსტიტუტის უფლებამოსილების შემცირებას. მიზანი კი ხელისუფლების დანაწილება, სახელისუფლებო შტოებს შორის ურთიერთკონტროლი და დაბალანსება, ადგილობრივი თვითმმართველობის სისტემის განსაზღვრა, სასამართლოს დამოუკიდებლობის გაძლიერება და პროპორციული საარჩევნო სისტემის დამკვიდრება იყო. მანამდე კი „ქართული ოცნების“ ინიცირებული ცვლილებებით, პრეზიდენტს ყველა კონსტიტუციური უფლება შეუნარჩუნა, გარდა მთავრობის დათხოვნისა მაშინაც კი, თუ პარლამენტი უარს იტყვის მის მიერ

შემოთავაზებული ახალი მთავრობის დამტკიცებაზე, პრეზიდენტს უფლება აღარ ექნება მთავრობის გადადგომის ან გადაყენების შემდეგ, პარლამენტის ნების წინააღმდეგ საკუთარი მთავრობა შექმნას (მაცაბერიძე, 2019). „ქართული ოცნების“ კანონპროექტი ამ კუთხით პრეზიდენტ მიხეილ სააკაშვილს ეხებოდა, რათა 2012 წელის შემდეგ, რთული კოაბიტაციის პერიოდში, სააკაშვილის უფლებამოსილებები მაქსიმალურად შემცირებულიყო. კოაბიტაციის პროცესი ასევე კარგად შეგვიძლია ავხსნათ ზემოთგანხილული ინტეგრაციის თეორიის „პოლიტიკური გვერდითი ეფექტის“ კონცეფციით, რომელიც ყურადღებას ამახვილებს პარტიის ხელმძღვანელების როლზე რეფორმების განხორციელების პროცესში, რაც ამ შემთხვევაში ბიძინა ივანიშვილისა და მიხეილ სააკაშვილის საერთაშორისო ინსტიტუტებთან ურთიერთობებით აიხსნება. ორივე მათგანი ვალდებული იყო შეესრულებინა საერთაშორისო საზოგადოების წინაშე აღებული ვალდებულებები და კოაბიტაციის პროცესში მაქსიმალურად გაეთვალისწინებინა დასავლეთის მითითებები, რამაც ჯამში ქვეყანაში მეტნაკლებად სტაბილური დღის წესრიგი შექმნა. ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის განცხადებით კი, საჭიროა მოიმდუნოს ბალანსი საკონსტიტუციო რეფორმის მოქნილობასა და სტაბილიზაციას შორის. მათ ასევე გააკრიტიკეს საკონსტიტუციო უმრავლესობისთვის საჭირო 2/3 ზღვარის 3/4 -მდე გაზრდა (Civil.ge, 2013). შედეგად, 2013 წლის „ქართული ოცნების“ მიერ ინიცირებული საკონსტიტუციო ცვლილებებით პარლამენტის უფლებამოსილება შემცირდა, პრემიერ-მინისტრს უფლება აღარ ექნება პარლამენტის გვერდის ავლით გამოცვალოს მთავრობა, ასევე პრემიერს ნებისმიერ კანონპროექტთან დაკავშირებით პარლამენტის წინაშე მთავრობის ნდობის დაყენება აღარ მოუწევს. საკონსტიტუციო ცვლილებებზე ვენეციის კომისიამ განმეორებითი რეკომენდაცია გადმოაგზავნა, რომლის თანახმად, კონსტიტუციის შეცვლას სჭირდება 2/3 სამი თვის ინტერვალით ჩატარებული კენჭისყრის შედეგად, „ქართული

ოცნება“ კი ითვალისწინებს ხმათა 2/3-ის შენარჩუნებას ინტერვალების დაწესების გარეშე, რადგან მიიჩიევს, რომ $\frac{3}{4}$ ძალიან მაღალი კვორუმია, ოპოზიციაში მყოფი ნაციონალური მოძრაობა კი 2/3-ის შენარჩუნების წინააღმდეგი იყო. კომისიის რეკომენდაცია კი იგივეა რაც 2010 და 2011 წლებში, რომელიც საკონსტიტუციო სისტემის სიმტკიცესა და მოქნილობის ბალანსს განაპირობებს, ვინაიდან სისტემა 2/3 ინტერვალების გარეშე „არასაკმარის დაცვას“ უზრუნველყოფს (Civil.ge, 2013). „ქართული ოცნებისა“ და „ნაციონალური მოძრაობის“ ხელისუფლებების ლოგიკა დასავლეთთან ურთიერთობის კუთხით ერთნაირია, ვინაიდან ისინი საერთაშორისო საზოგადოების რეკომენდაციებს და რეფორმებს იმ ნაწილში ითვალისწინებენ, რაც მათ აწყობთ ძალთა ბალანსის შესანარჩუნებლად.

როდესაც განვიხილავთ „ქართული ოცნების“ პოლიტიკას, აუცილებლად უნდა ვახსენოთ, სასამართლო ხელისუფლების რეფორმების ოთხი ტალღა, რომლის მიზანი სასამართლო სისტემის ინსტიტუციური ხარისხის, ეფექტურობისა და დემოკრატიულობის გაზრდა იყო. განვიხილოთ **2012 წლის იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს რეფორმა**, რომლის თანახმადაც საბჭო, რომელიც სასამართლო სისტემასა და მოსამართლეთა დანიშვნა/განთავისუფლებას ხელმძღვანელობს და მოსამართლეთა დისციპლინარული სამართალწარმოების უფლება გააჩნია, უფრო დემოკრატიული და პარლამენტზე ნაკლებად დამოკიდებული იქნება. კერძოდ, საბჭოში აღარ შევლენ დეპუტატები და პრეზიდენტის მიერ დანიშნული წევრები, სასამართლოების, პალატებისა და კოლეგიების თავმჯდომარეები და მათი მოადგილეები, რამაც კრიტიკა გამოიწვია, როგორც ოპოზიციის, ისე არასამთავრობო ორგანიზაციების მხრიდან. შემცირდა უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის ძალაუფლება საბჭოს წევრებად მოსამართლეთა არჩევის პროცესში, საბჭოს 6 წევრს, რომლებიც პრეზიდენტის დანიშნულნი ან დეპუტატები იყვნენ, პარლამენტი აირჩევს შესაბამისი კვალიფიკაციით (Hcoj.gov.ge, 2019). ასევე მო-

სამართლეთა კონფერენცია, რომელიც მოსამართლეებისგან შემდგარი თვითმმართველი ორგანოა, ფარული კენჭისყრით აირჩევს იუსტიციის საბჭოს წევრებს, რაც მოსამართლეებს თავისუფალი არჩევანის გაკეთების საშუალებას მისცემს, გარდა ამისა მედია განთავისუფლება 2007 წელს სასამართლო დარბაზებში დაწესებული აკრძალვებისგან, მათ შორის საზოგადოებრივი მაუწყებელს სასამართლოს პროცესების გადაღების შესაძლებლობა ექნება. მიუხედავად პოზიტიური ცვლილებებისა, რაც ენმ-ის ხელისუფლებასთან შედარებით, სასამართლო სისტემის ფუნქციონირების გაუმჯობესებას ისახავდა მიზნად, საერთაშორისო ინსტიტუტების კრიტიკის საფუძველი გახდა დებულება, რომლის თანახმადაც, საბჭოს წევრებს, უფლებამოსილება მათი შემცვლელის არჩევისთანავე შეუჩერდებათ, რაც ხელს არ უწყობს ინსტიტუციურ უწყვეტობას (High Council of Justice of Georgia, 2012). აღსანიშნავია, რომ აღნიშნულ ცვლილებებზე ვეტოს დადებით იმუქრებოდა პრეზიდენტი სააკაშვილი, ვინაიდან მისი თქმით ეს ცვლილებები დამოუკიდებელ სასამართლოს ინსტიტუტს საფრთხეს უქმნიდა. „ქართული ოცნება“ კი თავიდან ჩქარობდა კანონის მიღებას, თუმცა დაელოდა ვენეციის კომისიის რეკომენდაციებს. რაც შეეხება ვენეციის კომისიის შეფასებას რეფორმაზე, მათი შეფასებით ცვლილებები ევროპულ სტანდარტებს უახლოვდება და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს დამოუკიდებლობისთვის პროგრესს წარმოადგენს. ისინი დაეთანხმნენ არასამთავრობო სექტორისა და ოპოზიციის წევრების შეფასებას სადავო დებულებების შესახებ, კერძოდ, იუსტიციის საბჭოს წევრების უფლებამოსილების ვადამდელი შეწყვეტის შესახებ. მათი შეფასებით არ უნდა მომხდარიყო საბჭოს სრული განახლება, რადგან არჩევნების შემდეგ, იუსტიციის საბჭოს წევრთა სრული განახლება არადემოკრატიკული იქნება, პარლამენტმა კი ხელი არ უნდა შეუშალოს საბჭოს წევრების უწყვეტობას. აღნიშნული ცვლილებით, საბჭოს წევრთა ვადაზე ადრე განთავისუფლება შექმნიდა პრეცედენტს,

რომლის თანახმადაც, ნებისმიერი ახალი მთავრობა ან პარლამენტი, რომელსაც საბჭოს შემადგენლობა ან წევრები არ მოეწონება, ვადა-ზე ადრე გაანთავისუფლებს და ახლით ჩაანაცვლებს, რაც ნამდვილად არ ემსახურება სასამართლო რეფორმის გაჯანსაღების მიზანს. გარდა ამისა, ვენეციის კომისიამ პოზიტიურად შეაფასა იუსტიციის საბჭოს არამოსამართლე წევრების შერჩევაში ოპოზიციის როლის უზრუნველყოფა (Civil.ge, 2013). ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების გათვალისწინების თაობაზე კი „ქართულმა ოცნებამ“ სასამართლო ხელისუფლებასთან კონსულტაციები დაიწყო. მმართველი გუნდის შეხედულებით, ვენეციის კომისიის რეკომენდაცია პარლამენტის მიერ ექვს ასარჩევ იუსტიციის საბჭოს წევრთან დაკავშირებით, კვორუმი 2/3 ძალიან მაღალია და არცერთ ასარჩევ პოსტს შეესაბამება. ასევე კანონპროექტით იკრძალება სასამართლოების თავმჯდომარეების და მათი მოადგილების დანიშვნა, იმ მოსამართლეების დანიშვნა, რომლებსაც პოსტი ბოლო 1 წლის მანძილზე ეკავათ. თუმცა აკრძალვა არ შეეხება პალატებისა და კოლეგიების თავმჯდომარეებს. პრემიერ-მინისტრს ბიძინა ივანიშვილის ჩართულობისა და მრავალი განხილვის შემდეგ, იუსტიციის საბჭოს რეფორმით კანონში ცვლილებები შევიდა. როგორც წინა შემთხვევებში, აქაც გამოიკვეთა პოლიტიკური ლიდერის მთავარი როლი რეფორმის განხორციელების პროცესში, რაც ასევე შეესაბამება წინა ხელისუფლების სტრატეგიასაც. საბოლოოდ, „ქართულმა ოცნებამ“ ვენეციის კომისიის რეკომენდაციები მეტნაკლებად გაითვალისწინა, კერძოდ, სასამართლოების თავმჯდომარეებსა და მის მოადგილებს უფლება ექნებათ იუსტიციის საბჭოს წევრები გახდნენ, თუმცა არჩევისას თანამდებობა უნდა დატოვონ, ასევე საბჭოს წევრები შეიძლება გახდნენ პალატებისა და კოლეგიების თავმჯდომარეები იმ პირობით თუ კი ასეთი არჩეული მოსამართლეების რაოდენობა სამს არ აღემატება, უფლებამოსილება შეუჩერდებათ იუსტიციის საბჭოს იმ ექვს წევრს, რომელიც პრეზიდენტმა დანიშნა და პარლამენტმა აირჩია

და იმ წევრებს, რომლებიც ახლანდელ კრიტერიუმს არ შეესაბამებიან, თუმცა იუსტიციის საბჭოს ამ წევრებს შესაძლებლობა ექნებათ კენჭი იყარონ და კვლავ გახდნენ წევრები მოსამართლეთა კონფერენციის შესაბამისი არჩევის წესიდან გამომდინარე. ამ კანონპროექტით თანამდებობა შვიდმა მოსამართლემ დატოვა. ასევე გაზიარებული არ იქნა ოპოზიციის ჩართულობა იუსტიციის საბჭოს წევრების არჩევის პროცესში, რამაც ადმასრულებელი ხელისუფლების მიერ სასამართლო ხელისუფლების კონტროლი გააძლიერა. აღნიშნულს წინააღმდეგობა მოჰყვა ნაციონალური მოძრაობისა და პრეზიდენტ სააკაშვილისგან, რომელთა შეფასებით „ქართული ოცნება“ სასამართლო სისტემას იქვემდებარებდა, თუმცა პარალელი რომ გავავლოთ წინა თავთან, ენმ-ის მიერ გატარებული რეფორმებიც ანალოგიურად სასამართლოს კონტროლს ისახავდა მიზანს. ოპოზიციის პროტესტისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების აქტიური ძალისხმევის შემდეგ, მმართველმა ძალამ მზაობა გამოთქვა, რომ იუსტიციის საბჭოს რეფორმის ცვლილებთა პაკეტს კვლავ გადახედოს, რათა ის სრულ შესაბამისობაში იყოს ვენეციის კომისიის რეკომენდაციებთან, რომლის თანახმადაც იუსტიციის საბჭოს ექვს არამოსამართლე წევრს პარლამენტი სულ ცოტა 2/3-ით აირჩევს, ანტიჩიხური მექანიზმით, კერძოდ, კანონპროექტის ხელმეორედ კენჭისყრის შემდგომ, თუ კი კანდიდატები 2/3-ის მხარდაჭერას ვერ მოიპოვებენ, ამ შემთხვევაში უბრალო უმრავლესობა 76 ხმა საკმარისი იქნება, თუმცა ანტიჩიხური მექანიზმი არ შეეხება ორ ადგილს, რაც მის სულ ვაკანტურად დარჩენის რისკს ზრდის (High Council of Justice of Georgia, 2012). აღნიშნული კი კარგად გამოხატავს ინტეგრაციის თეორიის არსს, როდესაც ხელისუფლება თავისი ქმედების გამართლებას საერთაშორისო წესრიგის ნორმების ინტეგრირებით ცდილობს და მას ინსტრუმენტალიზაციის ობიექტად აქცევს. ამ შემთხვევაშიც, „ქართულმა ოცნებამ“ არასწორად გაიგო ვენეციის კომისიის რეკომენდაციები და ის საკუთარი ძალაუფლების შენარჩუნე-

ბას შეუსაბამა. ნაციონალური მოძრაობის განსაკუთრებული კრიტიკის საგანს კი წევრი მოსამართლეების ვადაზე ადრე განთავისუფლება წარმოადგენდა, შესაბამისად პრეზიდენტმა მარგველაშვილმა კანონპროექტს ვეტო დაადო, რაც დაიდო (Civil.ge, 2013). „ქართული ოცნების“ მიერ გატარებული რეფორმების ტალღის მიუხედავად, სასამართლო სისტემა ფორმალურად დაიხვეწა, სისტემამ კი ვერ შეძლო დამოუკიდებელ და გამჭვირვალე ინსტიტუციად გადაქცეულიყო, რაც პოლიტიკური ნების არარსებობით და ძალაუფლების შენარჩუნების სურვილით აიხსნება.

2014 -2016 მაჟორიტარული საარჩევნო რეფორმა - არასაპარლამენტო ოპოზიციამ, პრეზიდენტმა გიორგი მარგველაშვილმა, ადგილობრივმა არასამთავრობო ორგანიზაციებმა ინიციატივა გამოთქვეს, მაჟორიტარული სისტემა გაუქმების, რაც გულისხმობს, რომ პარლამენტი მხოლოდ რეგიონულ-პროპორციული საარჩევნო სისტემით არჩეული დეპუტატებისგან დაკომპლექტდება. მათი მოთხოვნის მთავარი ბერკეტი ემყარებოდა ვენეციის კომისიის დასკვნას, რომლის მიხედვითაც საარჩევნო კანონმდებლობის მაჟორიტარული ნაწილი არ შეესაბამება ევროპის საბჭოს სტანდარტებს, ვინაიდან საარჩევნო ოლქების ზომები იმდენად განსხვავებულია, რომ დეპუტატებს ამომრჩეველთა ძალიან განსხვავებული რაოდენობა ირჩევს, რაც ანალოგიური პრობლემა იყო ენმ-ის ხელისუფლების დროს, რომელმაც ამ პრობლემაზე ვენეციის კომისიის დასკვნა არცერთხელ გაითვალისწინა. ამ საკითხზე, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ, რომელსაც სახალხო დამცველმა მიმართა, არაკონსტიტუციურად მიიჩნია მუნიციპალიტეტებზე მიზმიტ მაჟორიტარული საარჩევნო ოლქების ფორმირება, რადგან ეს არღვევს თანასწორობის პრინციპს, თუმცა სასამართლოს განცხადებით ის უპირატესობას არ ანიჭებს რომელიმე საარჩევნო სისტემას, მისთვის მთავარი ხმის თანაბრობის პრინციპია (Civil.ge, 2015). მმართველი პარტიის პოზიციით კი, ასეთი მასშტაბური ცვლილებებისთვის არ-

ჩვენებამდე ცოტა დროა დარჩენილი, ასევე კოალიციის შიგნით კონსესუსი არ არსებობს და პროპორციული საარჩევნო სისტემა 2020 წლისთვის უნდა განხორციელდეს. საბოლოოდ, კი პარლამენტმა 2016 წლის არჩევნებისთვის, კანონპროექტი მიიღო, რომელიც 73 მაჟორიტარული ოლქის გათანაბრებას ისახავს მიზნად. ვენეციის კომისიის მიხედვით, სხვაობა საარჩევნო ოლქების ზომებს შორის საშუალო გადახრის ნორმა არ უნდა აღემატებოდეს 10-15%-ს, „ქართული ოცნების“ ინიცირებული კანონპროექტის მიხედვით, 73 ოლქიდან, მხოლოდ 12 ოლქი ჯდება 15%-იან ცდომილებაში, ასევე მათ ჰქონდათ ინიციატივა, მაჟორიტარი დეპუტატისთვის 30%-იანი საარჩევნო ბარიერის 50%-მდე გაზრდის, რასაც ოდირი და ვენეციის კომისია დადებით შეფასებას აძლევენ. საბოლოოდ კი „ქართულ ოცნებას“ მიანც მოუწია საერთაშორისო თანამეგობრობის რეკომენდაციების გათვალისწინება, ვინაიდან პირველი ვერსიით ოლქების უმეტესობა ექცეოდა 10-15%-იანი ცდომილების ფარგლებში და მხოლოდ 14% აღემატებოდა 15%-იან ზღვარს, საბოლოო ვერსიით 61 ოლქი 10%-იანი ცდომილების, ხოლო დანარჩენი 12 ოლქი 15%-იანი გადახრის ფარგლებში რჩება და ოლქების ზომა მაქსიმალურ ზღვარს არ აჭარბებს. თუმცა ამან ოპოზიციის კრიტიკა გამოიწვია, რადგან ოლქების ხელოვნურად დაყოფა და შერწყმა არჩევნებში ამომრჩევლის მონაწილეობას შეამცირებს (Civil.ge, 2015), (საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, 2020).

აღნიშნულთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს ევროკომისიის იოჰანეს ჰანის განცხადება, რომლის შეფასებითაც „საქართველომ რეფორმებში შთამბეჭდავ პროგრესს“ მიაღწია და იმაზე უფრო შორს წავიდა, ვიდრე ამას ლიბერალიზაცია ითვალისწინებდა (Civil.ge, 2016), (European Union, 2016). რაც შეეხება ვენეციის კომისიისა და ეუთო-ოდირის დასკვნას, მათი შეფასებით, მაჟორიტარულ ოლქების შესახებ ცვლილებები წინგადადგმული ნაბიჯია იმისა, რომ არჩევნები თანასწორუფლებიანობის პრინციპის საფუძველზე ჩატარ-

დეს, თუმცა მათ კანონმდებლობა გააკრიტიკეს იმ კუთხით, რომ ის არ განსაზღვრავს ოლქების დაყოფის მეთოდს და იმას თუ რა კრიტერიუმს ეყრდნობა ოლქებს შორის ამომრჩევლის დასაშვები გადახრა, ასევე პრობლემაა 73 ოლქიდან 30-ის საზღვრების დაუდგენლობა, ასევე მუნიციპალური დაყოფა ისტორიული, გეოგრაფიული საზღვრების გაუთვალისწინებლობის კუთხით, ხოლო ცვლილებების განსახორციელებლად ცოტა დრო, რაც 1 წელზე ნაკლებს წარმოადგენს ამომრჩეველთა არაინფორმირებულობას განაპირობებს. ნაციონალურმა მოძრაობა კი თავის მხრივ ხელისუფლების წინააღმდეგ საარჩევნო გეოგრაფიის ბოროტად გამოყენების ე.წ. “ჯერი-მანდერინგის” ფაქტზე, საკონსტიტუციო სასამართლოში სარჩელი შეიტანა, რაც არ დაკმაყოფილდა (Civil.ge, 2016). აღნიშნული ნათელ მაგალითს წარმოადგენს ხელისუფლების მიერ ლეგიტიმაციის ინსტრუმენტის მანიპულაციის, როდესაც „ქართულმა ოცნებამ“ საერთაშორისო საზოგადოების გარკვეული რეკომენდაცია დემოკრატიზაციის შენარჩუნების გამო გაითვალისწინა და ამით საზოგადოებაში ლეგიტიმაცია გაიმყარა, ხოლო მეორე კუთხით, საარჩევნო ოლქების გათანაბრების მითითება არ გაიზიარა. მსგავსი მიდგომა ჰქონდა ენმ-საც.

2017 საკონსტიტუციო ცვლილებები - ქართულმა ოცნებამ კონსტიტუციის გადასინჯვის მიზნით სახელმწიფო კომისია შექმნა, რომლის მთავარი მიზანი ჩვენება იყო საერთაშორისო საზოგადოებისთვის, რომ კონსტიტუციური უმრავლესობა დემოკრატიისთვის საფრთხეს არ წარმოადგენს. კომისიის მთავარ სამუშაო თემებს კი პარლამენტის, ხელისუფლების, სასამართლოს ფინანსების კონტროლი წარმოადგენდა. ხელისუფლების განცხადებით, პარლამენტი არცერთ იმ კონსტიტუციურ ნორმას არ მიიღებდა, რომელსაც ვენეციის კომისია სამართლებრივად ნეგატიურად შეაფასებს, რაც პოზიტიური სიგნალი იყო ვენეციის კომისიისთვის და განისაზღვრა, როგორც საერთაშორისო საზოგადოების წინაშე აღებული

ვალდებულება ანუ ხელისუფლება ლეგიტიმაციის გამყარებას სწორედ საერთაშორისო ინსტიტუტის მიერ დაწესებული ნორმით ცდილობდა. აღსანიშნავია, რომ კომისიის მუშაობას პრეზიდენტმა მარგველაშვილმა ბოიკოტი გამოუცხადა, ვინაიდან მმართველმა გუნდმა საკონსტიტუციო ცვლილებებთან ერთად განიხილა სასამართლო რეფორმის ე. წ. მესამე ტალღის ცვლილებები, რომლისთვისაც პრეზიდენტს ჯერ ხელი არ მოუწერია. საკონსტიტუციო ცვლილებების ინიცირების პროექტის მიხედვით კი პრეზიდენტის პირდაპირი წესით არჩევა უქმდება, მას აირჩევს საარჩევნო კოლეგია, რომელიც 300 ხმოსნით იქნება დაკომპლექტებული, ხოლო საკანონმდებლო ორგანო სრულად პროპორციული წესით არჩეული დეპუტატებისგან დაკომპლექტდება, ასევე იკრძალება ბლოკების დაკომპლექტება, უცვლელი რჩება 5%-იანი ბარიერი, იმ პარტიების ხმებს, რომლებიც ბარიერს ვერ გადალახავენ მთლიანად გამარჯვებული პარტია მიიღებს. ასევე ნიშანდობლივია ჩანაწერი, რომ სახელმწიფო უფლებამოსილია კანონით დააწესოს უცხო ქვეყნის მოქალაქეთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა პოლიტიკური საქმიანობის შეზღუდვა (Civil.ge, 2017). ეს უკანასკნელი კი ოპოზიციის შეფასებით, ყოფილი პრეზიდენტის, მიხეილ სააკაშვილის წინააღმდეგაა მიმართული და მისი საქართველოს პოლიტიკური დღის წესრიგიდან სრულ ჩამოცილებას ისახავს მიზნად. ვენეციის კომისიამ გამოვალინა ფუნდამენტური გადაცდომები, კერძოდ, როდესაც პარტიები, რომლებიც საარჩევნო ბარიერს ვერ გადალახავენ, მათი ხმებს ნაცვლად იმისა, რომ ყველა პარტიაზე გადანაწილდეს, გამარჯვებული პარტია მოიღებს. მისი რეკომენდაციაა ყველა პარტიისთვის, ვინც 5% გადალახა მანდატები პროპორციულად განაწილდეს, დაკარგული ხმებისთვის დაწესდეს ე.წ. მაქსიმუმი, ბარიერი კი 2-დან 3 %-მდე დაიწიოს. ასევე კომისიისთვის, პრობლემაა რომ მთლიანად პროპორციულ საარჩევნო სისტემაზე გადასვლა 2024 წლისთვის გადაიდო, თუმცა იქვე პოზიტიურადაა შეფასებული

მმართველი პარტიის დაპირება, რომ 2020 წლის საპარლამენტო არჩევნებისთვის ბლოკები დასაშვები იქნებოდა და ბარიერი 3%-მდე შემცირდებოდა. რაც შეეხება სასამართლოს, კომისიის შეფასებით, უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეები ნაცვლად შემოთავაზებული 10 წლისა, უვადოდ უნდა ინიშნებოდნენ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ან პრეზიდენტის წარდგინებით და არა პარლამენტის. ვენეციის კომისია იმეორებდა ადრინდელ დასკვნას მოსამართლეთა სამწლიანი გამოსაცდელი ვადით გამწესების თაობაზე. გარდა ამისა, კანონპროექტი დაწუნებულ იქნა ერთი ჩანაწერის გამო, კერძოდ, „რწმენის თავისუფლება შესაძლებელია შეიზღუდოს დემოკრატიული საზოგადოების არსებობისთვის არსებული სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მიზნით“, რადგან ეს ჩანაწერი ზღუდავს სხვათა უფლებებს და ფართო ინტერპრეტირების საგანია. კომისიამ რეფორმა დადებითად შეაფასა იმ კუთხით, რომ ეს წინგადადგმული ნაბიჯია საქართველოს პოლიტიკური სისტემის საპარლამენტო რესპუბლიკად ქცევის მიხედვით, რაც ასევე ხელს უწყობს ქვეყნის კონსტიტუციონალიზმს, ემყარება დემოკრატიას, სამართლის უზანაესობას. (Civil.ge, 2017).

მიუხედავად, საერთაშორისო საზოგადოების ჩართულობისა, საკონსტიტუციო ცვლილებებთან დაკავშირებით, „ქართულმა ოცნებამ“ კონსულტაციები შეწყვიტა, რაც საფუძველს ქმნის ერთპარტიული, ანტიდემოკრატიული კონსტიტუციის, ანალოგიური პარალელი შეგვიძლია გავავლოთ ნაციონალურ მოძრაობასთან, რომელმაც 2008, 2010 წლის საკონსტიტუციო და საარჩევნო ცვლილებების განსახორციელებლად ოპოზიციის ჩართულობა არ უზრუნველყო. მმართველმა გუნდმა ალტერნატიული პროექტი წარმოადგინა, პარალელურად, საქართველოს პრეზიდენტმა კონსტიტუციურ ცვლილებებს საყოველთაო კონსესუსის არარსებობის გამო ვეტო დაადო, საბოლოოდ კი მართველმა ძალამ ცვლილებები მაინც მიიღო, გაითვალისწინა რეკომენდაციები იმ კუთხით, რომ საკონსტი-

ტუციო სასამართლოს შეეძლება საარჩევნო ნორმები არაკონსტიტუციურად ცნოს 15 თვეში, ნაცვლად 12 თვისა და უქმდება ჩანაწერი, რომლის მიხედვით საკონსტიტუციო სასამართლო საკითხს სიის სრული შემადგენლობით გადაწყვეტს.

2020 წლის საპარლამენტო არჩევნებს ოპოზიციის მიერ ბოიკოტი და ერთპარტიული პარლამენტი მოჰყვა. მედიცია თავის თავზე ევროპის საბჭოს ხელმძღვანელმა შარლ მიშელმა აიღო, მრავალი მცდელობის შემდეგ კი **19 აპრილის შეთანხმება** შედგა, რომელიც განსახილველად ეუთო-ოდირს და ვენეციის კომისიას გადაეგზავნა, შეთანხმების მიხედვით ცესკოს თავმჯდომარეს ორი ოპოზიციონერი მოადგილე ეყოლება, ოპოზიციის წარმომადგენლები პარლამენტის კომიტეტებში წამყვან ადგილს დაიკავებენ, განთავისუფლდნენ ე. წ. პოლიტპატიმრები, ასევე ვადამდელი არჩევნები დაინიშნება იმ შემთხვევაში თუ კი ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებში, „ქართული ოცნება“ 43%-ზე ნაკლებს მიიღებს (Civil.ge, 2021). ამ კუთხით სადავო გახდა ამნისტიის კანონპროექტი, რომლის ინტეგრეტაცია თუ ვის შეეხება ამნისტია ხელისუფლებისა და ოპოზიციის მხრიდან განსხვავებულია. შეთანხმებას პოზიტიური გამოხმაურება მოჰყვა ევროპარლამენტის, აშშ-ის სენატის, კონგრესის მხრიდან, რომელთა შეფასებითაც ეს უზრუნველყოფს ქვეყნის დემოკრატიულ კონსოლიდაციას, კანონის უზენაესობას, რაც შესაბამისობაშია საქართველოს ევროპულ მისწრაფებებთან, მითუმეტეს იმ ფონზე, რომ მმართველი პარტია 2024 წელს, ევროკავშირში წევრობის შესახებ განაცხადის შეტანას აპირებს. აშშ-ის სენატმა კი ორპარტიული რეზოლუცია წარადგინა და ხელისუფლებას მოუწოდა ინკლუზიური, გამჭვირვალე რეფორმები განახორციელოს ყველა დაინტერესებულ მხარესთან კონსულტაციის გზით, ვენეციის კომისიის, ეუთო-ოდირის რეკომენდაციების გათვალისწინებით, რაც სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობას უზრუნველყოფს. ხოლო მეორე მხრივ სენატის რეზოლუცია შემფოთებას გამო-

ხატავს საქართველოს დემოკრატიული ინსტიტუტების და პროცესების გაძლიერების წინაშე არსებული დაბრკოლებებით, რაც შეაფერხებს ქვეყნის ევროპულ და ევროატლანტიკურ სწრაფვას, რის გამოც შესაძლოა აშშ-ის დახმარებაზე პირობითობის პრინციპის გამოყენებით დასრულდეს (Civil.ge, 2021). პირობითობის პრინციპის გამოყენებაზე მიკროფინანსური და საბიუჯეტო დახმარების პროგრამების კუთხით, საუბრობდნენ ევროპარლამენტარებიც, რომელთა თქმითაც, საქართველოს მიმართ ეს ნაბიჯი განხორციელდება, თუ კი ისინი ვერ დაინახევენ ქართული სპექტრის მზადყოფნას რეფორმების ევროკავშირთან თავსებადობისთვის (Civil.ge, 2021). აღნიშნული შემთხვევა, როგორც წინა, ისე მოქმედი ხელისუფლებისთვის, კარგად ხსნის „გარე სტიმულებისა“ და „სოციალური სწავლების მოდელებს“, რომლის თანახმადაც საერთაშორისო პირობითობა გულისხმობს, ევროკავშირის გავლენას წევრ და არაწევრ სახელმწიფოების პოლიკურ პროცესებზე და მათ გაწევრიანების სანაცვლოდ გარკვეულ მოთხოვნებს უყენებს. საქართველოს შემთხვევაში ეს „მოთხოვნები“ კი სწორედ 8 მარტისა და შარლ მიშელის შეთანხმების შესრულება იყო, რაზედაც დამოკიდებულია ევროკავშირის ფინანსური დახმარებაც.

შარლ მიშელის შეთანხმებას გამოხმაურება მოჰყვა ვენეციის კომისისა და ეუთო-ოდირის მხრიდან, რომელთა შეფასებით, საარჩევნო სისტემისა და კანონის სტაბილურობა არჩევნების მიმართ საზოგადოების ნდობის წინაპირობაა. მათი შეფასებით, საქართველოში, საარჩევნო კანონმდებლობაში და კონსტიტუციაში ხშირი ცვლილებების შეტანის პრაქტიკა საარჩევნო პროცესის მთლიანობისა და დემოკრატიის კონსოლიდაციისკენ მიმართული მცდელობების შერყევის საფთხეს ქმნის (Interpressnews.ge, 2021).

4. პოლიტიკური კრიზისი და ხელისუფლების ძალაუფლების შენარჩუნება

როგორც წინა, ისე მოქმედი ხელისუფლების მართვის სტრატეგიას თუ გადავხედავთ, ხელისუფლებები ძალაუფლების დიდხას შენარჩუნების მიზნით, მმართველობის შემდეგ წლებში, საერთაშორისო საზოგადოების რეკომენდაციებს აღარ ითვალისწინებენ, რასაც დასავლეთის მხრიდან არაერთი კრიტიკული გზავნილი მოჰყვება ხოლმე.

საკონსტიტუციო სასამართლოს სადავო ცვლილებები 2016 - „ქართულმა ოცნებამ“ წამოაყენა კანონპროექტი, რომელიც საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილების მიღების კვორუმის ზრდას უკავშირდება, რაც გულისხმობს იმას, რომ საკონსტიტუციო სასამართლოს ცხრა მოსამართლისგან დაკომპლექტებულ პლენუმს, გადაწყვეტილების მისაღებად საჭირო ექვსი წევრის ნაცვლად, შვიდი წევრი უნდა დაესწროს, ხოლო კონსტიტუციური საჩივრის დასაკმაყოფილებლად კი ოთხის მაგივრად ექვსი წევრის დასწრებაა აუცილებელი, გადაწყვეტილების მიღებას კი 2/3-ის მხარდაჭერა დასჭირდება, ხოლო სადავო ნორმატიული აქტის შეჩერებაზე გადაწყვეტილების მიღება მხოლოდ საკონსტიტუციო სასამართლოს განსჯადი გახდება, მაშინ როცა კანონის მიღებამდე აღნიშნულის უფლება სასამართლო კოლეგიასაც ჰქონდა. აღნიშნული სასამართლოს გადატვირთვასა და ფუნქციონირების შეფერხებას, ხელისუფლების მიერ საკონსტიტუციო სასამართლოს დაქვემდებარებას გამოიწვევს, ვინაიდან საკონსტიტუციო სასამართლოს უმცირესობამ შესაძლოა შეაფერხოს სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები და გაიზარდოს პოლიტიკური მანიპულაციების რისკები. „ქართული ოცნება“ ვენეციის კომისიას დაპირდა, რომ მისი რეკომენდაციების გარეშე კანონს არ მიიღებდა, თუმცა დასკვნის დალოდების გარეშე დაიწყო კანონპროექტის განხილვა, რის შედეგადაც კანონში ცვლილებების შეტანა შეუძლებელი გახდა ანუ ხელი-

სუფლება ძალაუფლების შემანარჩუნებელ კანონს იურიდიული ჩარჩოს გარშემო აქცევდა, რითაც ლეგიტიმურობის შენარჩუნებას ცდილობდა, რაც ნაშრომის თეორიული ჩარჩოთი აიხსნება. რაც შეეხება ვენეციის კომისიის დასკვნას, მისი შეფასებით გაზრდილი კვორუმის გამო, საკონსტიტუციო სასამართლოს შესაძლოა მოსამართლეების მცირე რაოდენობამ გადაწყვეტილების მიღება „დაუბლოკოს“. შედეგად კომისიის შეფასებით, აღნიშნული შეუძლებელს ხდის სასამართლომ თავისი ფუნქცია შეასრულოს, რაც კანონმდებლობის კონსტიტუციასთან თავსებადობას შეუძლებლად ხდის. ასევე ვენეციის კომისიამ გააკრიტიკა დებულება, რომლის მიხედვით 10 წლიანი მანდატის, ბოლო სამ თვის განმავლობაში, მოსამართლეს უფლება არ აქვს ახალ საქმეებში მიიღოს მონაწილეობა, გარდა იმ საქმეებისა, რომელიც უკავშირება საარჩევნო დავებს, მაღალჩინონების იმპიჩმენტს. ასევე მათი განცხადებით, არაკონსტიტუციურია მოსამართლეთა უფლებამოსილების ბოლო სამ თვეში შემცირება, პრობლემურია ერთი მოსამართლის მიერ პლენუმისთვის საქმის განხილვის მოთხოვნა, რადგან ერთი მოსამართლისთვის ამ კომპეტენციის მინიჭება არათანმიმდევრულია, რაც შეეხება პოზიტიურ ცვლილებას, კომისია დადებითად აფასებს საკონსტიტუციო სასამართლოს თავმჯდომარის არჩევის წესს, რომლის მიხედვითაც თავმჯდომარე საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლეებმა თავის რიგებიდან უნდა აირჩიონ სულ მცირე 5 ხმით, ხოლო მოქმედი კანონმდებლობით თავმჯდომარეს პრეზიდენტი, პარლამენტი-სა და უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარეები კონსულტაციის გზით ირჩევა (Venice Commission-Council of Europe, 2016). კანონპროექტს კი პრეზიდენტ მარგველაშვილის ვეტო მოჰყვა, რომელმაც ვენეციის კომისიის რეკომენდაციები კანონპროექტის შესახებ შენიშვნაში გამოაქვეყნა, რაც კვორუმის საკითხს ეხებოდა. პარლამენტმა პრეზიდენტის შენიშვნა ნაწილობრივ გაიზიარა, რომლის მიხედვითაც ცხრა წევრიანი პლენუმის სხდომას შვიდი წევრი მაინც

უნდა ესწრებოდეს, რათა მან სულ ცოტა ექვსი ხმით მხარი დაუჭიროს ისეთ საკითხებს, როგორცაა არჩევნებისა და რეფერენდუმის კონსტიტუციურობასთან დაკავშირებული დავა, ორგანული კანონის შესაბამისობა კონსტიტუციასთან, მაღალი თანამდებობის პირთა იმპიჩმენტი და ა. შ. ხოლო ყველა სხვა დანარჩენ საკითხზე პლენუმი გადაწყვეტილებას ხუთი ხმით მიიღებს იმ პირობით, რომ სხდომას ექვსი წევრი უნდა ესწრებოდეს (Civil.ge, 2016). აღნიშნული შემთხვევაც თითქმის იდენტურია, წინა ხელისუფლების პრაქტიკასთან სასამართლოსთან მიმართებით, რადგან სასამართლოს შედეგები, სადავო კანონის მიღების გაუქმება და ა.შ.

უზენაეს სასამართლოს მოსამართლეთა უვადო დანიშვნა - იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ პარლამენტისთვის ათკაციანი სიის წარდგენას მმართველ გუნდში უთანხმოება და საზოგადოების კრიტიკა მოჰყვა, ამიტომ მმართველმა პარტიამ ვენეციის კომისიას კანონპროექტი შეფასებისთვის წარუდგინა. სწორედ იუსტიციის უმაღლესი საბჭო წარადგენს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეებს და მათ პარლამენტი უვადოდ ირჩევს. მოქმედი კანონმდებლობით კი უზენაესი სასამართლო 28 მოსამართლით უნდა დაკომპლექტდეს. აღნიშნული პროცესი 2019 წლის 20 მარტს, „ქართული ოცნების“ მიერ საერთო სასამართლოების კანონპროექტში შეტანილი ცვლილებებით დაიწყო. კრიტიკის საფუძველი მმართველი გუნდის მიერ ყოფილი ხელისუფლების ძალადობრივი რეჟიმის მოსამართლეების უვადოდ დანიშვნა გახდა, შედეგად სასამართლოს მიმართ საზოგადოების ნდობა დაეცა (Civil.ge, 2020). მმართველი გუნდის შეფასებით კი, რეფორმა ითვალისწინებს მოსამართლეთა შერჩევის იმ კრიტერიუმებს, რომელიც სამართლიანობასა და დემოკრატიულობას განსაზღვრავს, ხოლო პროცესის ლეგიტიმაცია ქვეყნის მოსახლეობის ინტერესებს ასახავს.

რაც შეეხება ვენეციის კომისიის შეფასებებს, მათი ხედვით, ვინაიდან იუსტიციის საბჭოს საზოგადოების დიდი ნაწილი არ ენ-

დობა, ის ფაქტი, რომ საბჭო უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების თითქმის ყველა კანდიდატს შეარჩევს და პარლამენტს წარუდგენს, შეშფოთებელია. ამიტომ კომისია რეკომენდაციას იძლევა უზენაესი სასამართლოს მუშაობისთვის ახალი მოსამართლეები დაინიშნოს, ხოლო უზენაესი სასამართლოს უწყვეტობის უზრუნველსაყოფად კი მოსამართლეების თანამდებობაზე ყოფნის ფიქსირებული ვადა უკიდურესად დანიშნით შეიცვალოს, ასევე შესაძლოა, რომ მოსამართლეები ახალმა პარლამენტმა შეარჩიოს, რაც ძალიან ყურადსაღებია, ვინაიდან კომისია „ქართული ოცნების“ ხელისუფლებას სასამართლო სისტემის რეფორმირების პროცესში არ ენდობა, რაც უარყოფითად აისახება, საქართველოს იმიჯზე მსოფლიო თანამეგობრობის თვალში. პარლამენტმა კი ცვლილებები საერთო სასამართლოების შესახებ მეორე მოსმენით მაინც მიიღო, გაითვალისწინეს მხოლოდ არამოსამართლე წევრებისთვის საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩაბარების გაუქმება, რაც არ უკავშირდებოდა ხელისუფლების მიერ სასამართლოს კონტროლს. ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის შეფასებით აუცილებელია, რომ პარლამენტმა უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების შერჩევის პროცესში არსებული ხარვეზები გამოსწოროს, განსაკუთრებით შერჩეულ კანდიდატებთან დაკავშირებით. სიტუაციის განმუტვის მიზნით, ერთადერთი გამოსავალი პარლამენტის მიერ ხარვეზების გამოსწორება, მოსამართლეების მინიმალური წევრების დანიშვნა, საერთო კრიტერიუმების შემოღება და კვალიფიკაციის პრობლემის აღმოფხვრაა, აუცილებელია იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ ახალი სია მოამზადოს, რომელსაც 2020 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ, ახალი პარლამენტი აირჩევს ვენეციის რეკომენდაციების შესაბამისად (Civil.ge, 2019). მოსამართლეების დანიშვნის პროცესზე საუბრობდა ოდირიც, რომელთა შეფასებითაც საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების წარდგენისა და დანიშვნის პროცესს გამჭვირვალობა და ანგარიშვალდებულება. „თითოეული გასაუბრება

იმპროვიზაციის შედეგი იყო“ -აცხადებდა ოდირი (OSCE/ODIHR, 2019). ამ კუთხით აღსანიშნავია, **ევროკავშირის შეფასება სასამართლო რეფორმაზე**, რომელმაც მმართველი ძალა, „საერთო სასამართლოების შესახებ კანონში“ ცვლილებათა პაკეტის მიღებისთვის გააკრიტიკა. „ეს საზოგადოებაში სასამართლოს მიმართ ნდობას აფერხებს, რომელსაც საკვანძო მნიშვნელობა აქვს ევროკავშირ-საქართველოს პარტნიორობისთვის“- ნათქვამია ევროკავშირის განცხადებაში (Civil.ge, 2020).

აღსანიშნავია, რომ პარლამენტმა ვენეციის კომისიას ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის რეკომენდაციის საფუძველზე, 22 სექტემბერს მიმართა, თუმცა ცვლილებები 30 სექტემბერს დაამტკიცა. ვენეციის კომისიის შეფასებით, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ ვერ უზრუნველყო საქართველოში სასამართლო სისტემის მიმართ ნდობის გაჩენა, თუმცა მიესალმა რამდენიმე რეკომენდაციების გათვალისწინებას, მაგ, ფარული კენჭისყრის გაუქმებას, გამჭვირვალობის მიზნით კანდიდატებთან საჯარო ინტერვიუების ჩატარებას, თუმცა შეშფოთებას გამოხატავს გასაჩივრების არასაკმარისი მიზეზის გამო, ითხოვს სტანდარტიზირებულ ინტერვიუებს და კანდიდატთა შეფასების კრიტერიუმების შეცვლას (Civil.ge, 2020).

პროპორციული საარჩევნო სისტემის ჩავარდნა - 20 ივნისის მოვლენების შემდგომ საარჩევნო სისტემის ცვლილებების დაპირების მიუხედავად, მმართველმა გუნდმა პროპორციულ საარჩევნო სისტემაზე გადასვლის კანონპროექტი ჩააგდო. აღნიშნული კანონპროექტი 2020 წლის საპარლამენტო არჩევნების სრულად პროპორციულად ჩატარებას გულისხმობდა ნულოვანი ბარიერით, თუმცა კანონპროექტის ჩავარდნის შემდეგ 2020 წლის საპარლამენტო არჩევნები ჩატარდა შერეული სისტემით და 3%-იანი ბარიერით (On.ge, 2019). აღნიშნულს კი სამოქალაქო აქტივისტების პროტესტი, დიპლომატიური კორპუსისა და საერთაშორისო საზოგადოების განცხადებები მოჰყვა. დიპლომატიურმა კორპუსმა ვითარების გან-

სამუხტად მხარეებს შორის მედიატორის ფუნქცია შეითავსა. ოპოზიცია ე.წ. გერმანული მოდელს ითხოვდა, რა დროსაც კონსტიტუციის შეცვლა საჭირო არ არის, ხოლო სისტემა კვლავ შერეულია, ცვლილებების შემდეგ, პარტია პარლამენტში იმ რაოდენობის მანდატებს მიიღებს, რაც მის მიერ პროპორციულ საარჩევნო სისტემით მიღებულ მხარდაჭერას შეესაბამება, რასაც მმართველი გუნდი არ ეთანხმებოდა და აცხადებდა, რომ გერმანული მოდელი საქართველოს კონსტიტუციასთან შეუსაბამო იყო.

პროპორციული სისტემის ჩავარდნას მწვავე გამოხმარება მოჰყვა მსოფლიო თანამეგობრობაში, მაგ, ნატოს სპეციალური წარმომადგენლის ჯეიმს აპატურაის თქმით, ნატოსთვის საქართველოში განვითარებული მოვლენები შემაშფოთებელია, ხოლო არსებული სიტუაციიდან გამოსავალი კონსესუსია, რაც საქართველოს ძლიერ დემოკრატიულობას განაპირობებს (Civil.ge, 2019).

განვითარებული მოვლენები კრიტიკული წერილით შეაფასეს, საქართველოს მეგობართა ჯგუფის თანათავმჯდომარეებმა, ადამ კინზინგერმა და ჯერი ქონოლიმ, მათ შეშფოთება გამოთქვეს საქართველოს მთავრობის მიერ საარჩევნო რეფორმის ჩაგდებათ, რომელზეც ევროკავშირი და ვენეციის კომისია მუშაობდა (Civil.ge, 2019). ამ კუთხით აღსანიშნავია, აშშ-ის სენატის საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტის თავმჯდომარისა ჯინ შაჰინისა და ევროპის ქვეკომიტეტის ლიდერის ჯიმ რიშის განცხადება, რომელთა თქმით, საქართველოში რეფორმების კუთხით უკუსვლამ, საარჩევნო რეფორმის დაპირების უკანწაღებამ, ოპოზიციის მიმართ სისხლის სამართლებრივმა დევნამ, შესაძლოა საფრთხე შეუქმნას აშშ-საქართველოს პატრნიორობას. მათ კრიტიკულად შეაფასეს სასამართლო რეფორმაც და განაცხადეს, რომ „პოლიტიკური მოკავშირეების“ უზენაეს სასამართლოში დანიშვნა ძირს უთხრის დემოკრატიის პრინციპებს“, ამ კუთხით აღსანიშნავია სენატის პალატის წარმომადგენელთა განცხადებებიც, რომელთა თქმით, საარჩევნო რეფორმის

ჩაგდებით მთავრობა საქართველოს დემოკრატიულ ღირებულებებს თავს ესხმის (On.ge, 2020). მსგავსი პოზიცია ჰქონდა აშშ-ის საელჩოსა და ევროკავშირის ოფიციალურ წარმომადგენლობას, რომელთა შეფასებით ეს იყო უკანგადგმული ნაბიჯი საქართველოს დემოკრატიული წინსვლისა და პოლიტიკურ პარტიებს შორის ნდობის გაძლიერებისთვის (U.S. Embassy in Georgia, 2019).

საბოლოოდ, კი ფასილიტატორი ელჩების დახმარებით, ოპოზიციასა და მმართველ გუნდს შორის 8 მარტის შეთანხმება შედგა და 2020 წლის საპარლამენტო არჩევნები 120/30-ზე ფორმულით ჩატარდა, პარლამენტში მოსახვედრად გადასალახი ბარიერი 5%-დან 1%-დე შემცირდა, დაწესდა 40%-იანი ჩამკეტი, რაც გულისხმობს, რომ პარტიას, რომელიც ამომრჩეველთა ხმების 40%-ს ვერ მოაგროვებს, პარლამენტში უმრავლესობას ვერ მოაგროვებს. აღნიშნულს პოზიტიური გამოხმაურება მოჰყვა საერთაშორისო თანამეგობრობის მხრიდან. ევროსაბჭოსა და ვენეციის კომისიის ერთობლივი განცხადებით, სასამართლო სისტემის ფუნქციონირება და საარჩევნო რეფორმა ხელს შეუწყობს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის დებულების შესრულებასა და საარჩევნო საკითხებში ევროპის საბჭოს შესაბამისი სტანდარტების დაცვას, რაც შეეხება ევროკავშირს, მათი თქმით, შეთანხმება აჩვენებს, რომ საქართველოში პოლიტიკურ ძალებს სურთ პოლარიზაციის შემცირება და დემოკრატიის კონსოლიდირება (Civil.ge, 2020).

კანონი პარტიათა დაფინანსების შესახებ - „ქართული ოცნების“ მიერ ინიცირებული კანონპროექტის თანახმად, პარტიები, რომლებიც საპარლამენტო მანდატზე უარს იტყვიან, საბიუჯეტო დაფინანსებასა და კანონით განსაზღვრულ პრივილეგიებს ვერ მიიღებენ, ამასთან პარტია დაფინანსებასთან ერთად დაკარგავს უფასო საეთერო დროის გამოყენების უფლებასაც (საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, 2020). ხელისუფლების თქმით, აღნიშნული კანონის მიზანია დემოკრატია „საბოტაჟის“ წინააღმდეგ დაიცვას, რაც

შეეხება ვენეციის კომისიისა და ოდირის დასკვნას, მათი შეფასებით „პოლიტიკური პარტიისთვის სახელმწიფო დაფინანსების შეწყვეტა გადაჭარბებული და არათანაზომიერი ქმედებაა“, განსაკუთრებული კრიტიკის საგანი მათთვის პარტიისთვის უფასო საეთერო დროის აკრძალვაა, ვინაიდან, მათი განცხადებით, ეს „თანასწორი შესაძლებლობების მიღებაზე მათ უფლებებს ლახავს“ (Venice Commission-OSCE/ODIHR, 2021). მიუხედავად კომისიისა და ოდირის მოწოდებისა „ქართულმა ოცნებამ“ კანონპროექტი მაინც მიიღო, თუმცა გაითვალისწინა ერთი სადავო პუნქტი, კერძოდ, ის რომ პარტიას, საარჩევნო რეგისტრაცია გაუუქმდება, თუ კი წინასაარჩევნო აგიტაციაში ჩართულ მის ლიდერს საქართველოში ხმის მიცემის უფლება არ აქვს, რაც ვენეციის კომისიის შეფასებით არათანაზომიერი ქმედებაა, ხოლო ოპოზიციის განცხადებით, ყოფილი პრეზიდენტის, მიხეილ სააკაშვილის პოლიტიკური განეიტრალებისთვის დაინიცირეს. შედეგად „ქართულმა ოცნებამ“ გააცნობიერა, რომ ეს პუნქტი ნამდვილად წარმოადგენდა დემოკრატიისგან გადახვევის ტენდენციას და ჩანაწერი კანონპროექტიდან ამოიღო (Netgazeti, 2021).

შარლ მიშელის დოკუმენტი სასამართლოზე - 19 აპრილის შეთანხმება მართლმსაჯულების ამბიციური რეფორმის გატარებას ისახავს მიზნად, რომელიც უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების მიმართ საზოგადოების მაღალ ნდობასა და ლეგიტიმაციას გულისხმობს. ხელისუფლება კი საერთაშორისო და სამოქალაქო საზოგადოების კრიტიკის მიუხედავად, იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში იმ მოსამართლეების არჩევას განაგრძობს, რომლებიც ე.წ. კლანთან არიან დაკავშირებულნი. მოსამართლეთა არჩევის მიზეზად საქალაქო და სააპელაციო სასამართლოს ფუნქციონირების გაგრძელება სახელდება, მიუხედავად იმისა, რომ საკითხზე მწვავე განცხადება გაავრცელეს და სასამართლო სისტემაში მოსამართლეთა დანიშვნის

დაუყოვნებლივი შეჩერება მოითხოვეს ევროსაბჭომ, აშშ-ისა და ევროკავშირის საელჩოებმა. (რადიო თავისუფლება, 2021).

შედეგად, „ქართულმა ოცნებამ“ შარლ მიშელის დოკუმენტი მართლმსაჯულების საკითხზე საერთოდ არ გაითვალისწინა და იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ პარლამენტს, ცხრა მოსამართლის სია წარუდგინა, ქვედა ინსტანციაში კი 47 ახალი მოსამართლე დაინიშნა. მაშინ, როდესაც 19 აპრილის შეთანხმების მიხედვით, არსებითი სასამართლო რეფორმის განხორციელებამდე, მოსმართლეების წარდგენისა და დანიშვნის პროცესი უნდა შეჩერდეს. ამასთან დაკავშირებით აღსანიშნავია, ამერიკის საელჩოს გამოხმაურება, როდესაც მან სასამართლოსთან დაკავშირებული პუნქტები ხელისუფლებას მარკერით მოუნიშნა (რადიო თავისუფლება, 2021).

რაც შეეხება ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის შეფასებას 19 აპრილის დოკუმენტზე, მათი ხედვით, აუცილებელია პოლიტიკურმა სპექტრმა სახელმწიფოს ეროვნული ინტერესი და ევროატლანტიკური ინტეგრაციისკენ სწრაფვა პიროვნულ ინტერესებზე წინ დააყენოს. ამ კუთხით, ისინი მნიშვნელოვნად მიიჩნევენ სასამართლო სისტემის რეფორმის პროცესში ვენიციის კომისიის რეკომენდაციების გათვალისწინებას, განსაკუთრებით იუსტიციის საბჭოს რეფორმირებას, რომლის ფუნქციონირება და მის მიმართ არსებული საზოგადოების ნდობის დაბალი დონე დაბრკოლებას წარმოადგენს სასამართლო სისტემის განვითარებისთვის. მათი თქმით შემაშფოთებელია, რომ მმართველმა ძალამ უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნის პროცესი ვენეციის კომისიის დასკვნის დალოდების გარეშე მიიღო. შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ მიშელის ხელშეკრულების ანულიურებითა და გათვალისწინებული პუნქტების შეუსრულებლობის შემთხვევაში, საქართველოს ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში გაწევრიანების შანსი შემცირდა, რასაც ადასტურებს კელი დეგნანის განცხადება, რომლის თანახმადაც თუ საკონსტიტუციო ცვლილებები არ განხორციელდე-

ბა, უმრავლესობის ტირანიის რისკი იქმნება (ნეტგაზეთი, 2021), ხოლო ევროპარლამენტარ ვიოლა ფონ კრამონის განცხადებით, „საქართველო ევროკავშირის წევრობიდან იმდენად შორს არის, რამდენადაც შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ“ (ინტერპრესნიუსი, 2021).

შედეგად, პოლიტიკური კრიზისის განსამუხტად და დემოკრატიული პროცესების განსავითარებლად, აუცილებელია რეფორმების გატარების მთავარი ინიციატორი ხელისუფლება, პოლიტიკური პარტიები და სამოქალაქო საზოგადოება იყოს, შარლ მიშელის დოკუმენტი კი ამ მხრივ საშუალებას იძლეოდა საქართველო ევროპული, დემოკრატიული, საპარლამენტო ქვეყანა გამხდარიყო, რაც სამწუხაროდ არ განხორციელდა.

დასკვნა

კვლევის შედეგებმა გამოკვეთა, რომ საქართველოში, როგორც წინა, ისე მოქმედი ხელისუფლება დგას ერთგვარი დილემის წინაშე, რომ დაიცვას ბალანსი ძალაუფლების შენარჩუნებასა და დასავლელი პარტნიორების არგალიზიანებას შორის, რადგან ამ უკანასკნელზეა დამოკიდებული როგორც ქვეყნის უსაფრთხოება, განვითარება, ეკონომიკა, ისე ხელისუფლების ლეგიტიმურობა. ვინაიდან „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობაც“ და „ქართული ოცნებაც“ დაინტერესებული იყო და არის ხელისუფლების დიდხანს შენარჩუნებით, მათ მიერ გატარებული რეფორმები ხშირ შემთხვევაში ფასადურია, განსაკუთრებით, სასამართლოს სისტემასთან დაკავშირებით, რაც ორივე ხელისუფლების პირობებში ძალაუფლების შენარჩუნების მთავარ იარაღს წარმოადგენს.

რაც შეეხება კითხვას თუ რა განსაზღვრავს ხელისუფლების მიერ საერთაშორისო საზოგადოების რეკომენდაციების გათვალისწინებას, აღნიშნული დასავლეთის მიდგომიდან გამომდინარე შეგვიძლია ავხსნათ. როდესაც „ნაციონალური მოძრაობა“ ხელისუფლებაში მოვიდა, სახელმწიფო ინსტიტუტები ფაქტობრივად არ არ-

სებობდა, ამიტომ საერთაშორისო საზოგადოება დემოკრატიული რეფორმების გატარებისა და რეგიონში სტაბილური პოლიტიკის გამო, თვალს ხუჭავდა ხელისუფლების მიერ დემოკრატიის გადახვევის ტენდენციებზე, მაგალითად, ენმ-ის მიერ სუპერსაპრეზიდენტო საკონსტიტუციო ცვლილებების გატარება, პარლამენტის დასუსტება, 2008 წლის ცვლილებებით პრემიერ-მინისტრის უფლებამოსილების გაზრდა, სასამართლოს, მედიის დამოუკიდებლობის შეზღუდვა. თუმცა ენმ-ს მმართველობის ბოლო პერიოდში, დასავლეთმა ხელისუფლების მიერ ე. წ. პოლიტიკური პირობითობა განახორციელა, რითაც ხელისუფლება საქართველოს ისტორიაში პირველად, მშვიდობიანად შეიცვალა. „ქართულმა ოცნებამ“ მსგავსად „ნაციონალური მოძრაობისა“ მმართველობის პირველ მონაკვეთში ითვალისწინებდა საერთაშორისო საზოგადოების რეკომენდაციებს საარჩევნო და საკონსტიტუციო რეფორმების გატარების პროცესში, თუმცა დღევანდელი რეალობის გათვალისწინებით, ხელისუფლება დემოკრატიული რეფორმების გატარების პროცესს ან მაქსიმალურად წელავს ან ნორმების ინტერპრეტაციას ახდენს. მაგალითად, სრულიად პროპორციული საარჩევნო სისტემაზე გადასვლა, იუსტიციის საბჭოს რეფორმა. ორივე ხელისუფლებისთვის კი სასამართლოზე ზეგავლენის მოხდენა საკვანძო მნიშვნელობისაა, ვინაიდან დამოუკიდებელ სასამართლოს ხელისუფლებისთვის მნიშვნელოვანი რეფორმების თუ კანონების ანულირება შეუძლია. შედეგად, ენმ-სა და „ქართული ოცნებას“ რეფორმებისა და კანონების განხორციელების პროცესში უწევს აირჩიოს დემოკრატიული რეფორმების თუ ძალაუფლების შენარჩუნებისთვის ვიწრო, პარტიული პოლიტიკის გატარება. სწორედ ამ დროს საერთაშორისო საზოგადოების ჩართულობა განსაზღვრავს საქართველოს სახელმწიფო მომავალს, ვინაიდან საერთაშორისო ინსტიტუტებს საქართველოში დიდი ფინანსური და ტექნიკური ინვესტიცია აქვთ ჩადებული, ისინი ხელისუფლებაზე, როგორც შიდა, ისე გარე ზეწოლას ახდენენ. ამის

მკაფიო მაგალითი შარლ მიშელის ხელშეკრულებას, რომლის ან-ულირებაც „ქართულმა ოცნებამ“ მოახდინა და იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მოსამართლეთა დანიშვნის პროცესი არ შეაჩერა. შედეგად ხელისუფლებამ ძალაუფლების შენარჩუნება არჩია დემოკრატიული პროცესებისა და ლეგიტიმურობის ხარისხის გაზრდას.

ასევე ნაშრომში დადასტურდა ევროკავშირის მიერ ე. წ. „თაფლაკვერისა“ და „მათრახის“ მექანიზმის გამოყენება, როდესაც ხელისუფლება სანქციების, მიკროფინანსური დახმარების შეჩერების შიშით ან ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის მიზნით ითვალისწინებს საერთაშორისო საზოგადოების მითითებებს. ამასთან შემთხვევათა ანალიზის საფუძველზე გამოიკვეთა, რომ ორივე ხელისუფლება ითვალისწინებდა საერთაშორისო საზოგადოების ისეთ რეკომენდაციებს, რომელიც ხელისუფლების ძალაუფლების შემცირებას არ განაპირობებდა.

პოლიტიკური კრიზისის ან არადემოკრატიული პოლიტიკის გატარებისას, ორივე ხელისუფლების პირობებში, საერთაშორისო საზოგადოების რეკომენდაციების გათვალისწინება ხელისუფლებას ლეგიტიმაციას ზრდის და ამასთან ქვეყანაში დემოკრატიული პროცესების სტაბილიზაციას უწყობს ხელს, ხოლო მეორეს მხრივ ხელისუფლებები მმართველობაში დიდხანს დარჩენისა და ძალაუფლების შენარჩუნების მიზნით, საერთაშორისო საზოგადოების რეკომენდაციებს ერთგვარ იურიდიულ ჩარჩოში აქცევენ და არ ითვალისწინებენ, რაც აფერხებს ქვეყნის დემოკრატიულ განვითარებას, ინკლუზიური საარჩევნო, საკონსტიტუციო და სასამართლო რეფორმების გატარებას, რომელიც ქვეყნის ევროპულ ინტეგრაციასთან ერთად, საზოგადოების მიმართ სახელმწიფო ინსტიტუტების ნდობასაც განაპირობებს.

ლიტერატურის სია

- ინტერპრესნიუსი. (2021 წლის 7 04). *ვიოლა ფონ კრამონი - ქვეყანაში რამდენიმე ცნობილ ადამიანთან საუბრიდან გამომდინარე, ვიტყვოდი, რომ საქართველო ევროკავშირის წევრობიდან იმდენად შორს არის, რამდენადაც შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ.* მოპოვებული <https://www.interpressnews.ge/ka/article/650336-viola-pon-kramoni-kveqanashi-ramdenime-cnobil-adamiantan-saubridan-gamomdinare-vitqodi-rom-sakartvelo-evrokavshiris-cevrobidan-imdenad-shors-aris-ramdenadac-shegvizlia-carmovidginot/>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- ლებანიძე, ბ. (2018 წლის 30 01). *დემოკრატიის მშენებლობა საქართველოში: დასავლეთის პოლიტიკური სტანდარტები და მათი ზეგავლენა პოლიტიკური პარტიების დღის წესრიგზე.* მოპოვებული საქართველოს პოლიტიკური ინსტიტუტი: <http://gip.ge/ge/%e1%83%93%e1%83%94%e1%83%9b%e1%83%9d%e1%83%99%e1%83%a0%e1%83%90%e1%83%a2%e1%83%98%e1%83%98%e1%83%a1-%e1%83%9b%e1%83%a8%e1%83%94%e1%83%9c%e1%83%94%e1%83%91%e1%83%9a%e1%83%9d%e1%83%91%e1%83%90-%e1%83%a1/>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- ლებანიძე, ბ. (2021 წლის 01). *სასამართლო სისტემის რეფორმა საქართველოში და მისი მნიშვნელობა ევროპული ინტეგრაციის იდეისთვის.* მოპოვებული [Researchgate.net: https://www.researchgate.net/publication/348884964_sasamartlo_sistem_is_reporma_sakartveloshi_da_misi_mnishvneloba_evropuli_integratsiis_ideistvis](https://www.researchgate.net/publication/348884964_sasamartlo_sistem_is_reporma_sakartveloshi_da_misi_mnishvneloba_evropuli_integratsiis_ideistvis)-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- მაცაბერიძე, მ. (2019). *საქართველოს პოლიტიკური სისტემა.* თბილისი: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- ნეტგაზეთი. (2021 წლის 2 12). *ერთი პარტია როცა მართავს ყველაფერს, უმრავლესობის ტირანიის რისკი იქმნება — დეგნანი.* მოპოვებული <https://netgazeti.ge/news/579563/>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- რადიო თავისუფლება. (2021 წლის 31 08). *"ოცნების" უარი ევროკავშირის დახმარებას - რას ნიშნავს? ვის აწყობს?*

- მოპოვებული <https://www.radiotavisupleba.ge/a/31437064.html>-დან
ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- რადიო თავისუფლება. (2021 წლის 23 06). *აშშ-ის საელჩომ მარკერით მონიშნა შეთანხმებაში სასამართლოსთან დაკავშირებული რამდენიმე საკითხი*. მოპოვებული <https://www.radiotavisupleba.ge/a/31322852.html>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
 - რადიო თავისუფლება. (2021 წლის 29 07). *შარლ მიშელის შეთანხმება გაუქმებულია: რეაქციები „ოცნების“ გადაწყვეტილებაზე - რა არ უნდა გამოგრჩეს 29 ივლისს*. მოპოვებული <https://www.radiotavisupleba.ge/a/31437064.html>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021 ბოლო ნახვა: 10.11.2021
 - საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე. (2007 წლის 19 06). *საქართველოს კანონი, საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ*. მოპოვებული <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/16774?publication=23>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
 - საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე. (2020 წლის 25 09). *საქართველოს საარჩევნო კოდექსი*. მოპოვებული <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1557168?publication=65>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
 - სენერაკლენი, პ. დ., & არიფენი, ი. (2014). *საერთაშორისო პოლიტიკა (თანამედროვე თეორიები და ამოცანები)*. თბილისი: ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
 - Civil.ge. (2004 წლის 30 03). *განცხადება წინასწარი შედეგებისა და დასკვნების თაობაზე*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/131932>-დან ბოლო ნახვა: 15.10.2021
 - Civil.ge. (2004 წლის 19 02). *ევროსაბჭოს გენერალური მდივანი საქართველოს სამართლიანი არჩევნების ჩატარებისკენ მოუწოდებს*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/131608>-დან ბოლო ნახვა: 15.10.2021
 - Civil.ge. (2005 წლის 29 01). *მთავრობა სასამართლო რეფორმის გეგმას ხელახლა განიხილავს*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/134203>-დან ბოლო ნახვა: 15.10.2021

- Civil.ge. (2006 წლის 23 12). *ვენეციის კომისიის დასკვნები პარლამენტმა საკონსტიტუციო ცვლილებების კენჭისყრამდე არ გაითვალისწინა*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/139862>-დან ბოლო ნახვა: 15.10.2021
- Civil.ge. (2007 წლის 8 12). *მოსამართლეები ზეწოლის წინააღმდეგ გამოდიან*. მოპოვებული <https://old.civil.ge/geo/article.php?id=11233>-დან ბოლო ნახვა: 15.10.2021
- Civil.ge. (2010 წლის 3 09). *ვენეციის კომისია საქართველოს ახალი საკონსტიტუციო პროექტის შესახებ*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/148211>-დან ბოლო ნახვა: 15.10.2021
- Civil.ge. (2010 წლის 6 10). *კლინტონი აშშ-საქართველოს თანამშრომლობის პრიორიტეტებზე საუბრობს*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/148308>-დან ბოლო ნახვა: 15.10.2021
- Civil.ge. (2010 წლის 17 11). *ნატოს საპარლამენტო ასამბლეის რეზოლუცია საქართველოს საკონსტიტუციო რეფორმის შესახებ*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/148431>-დან ბოლო ნახვა: 15.10.2021
- Civil.ge. (2011 წლის 29 12). *აშშ-ის საელჩო ახალ საარჩევნო კოდექსსა და პარტიების დაფინანსების ახალ რეგულაციებზე*. მოპოვებული <https://old.civil.ge/geo/article.php?id=24975>-დან ბოლო ნახვა: 15.10.2021
- Civil.ge. (2011 წლის 27 10). *ვენეციის კომისიის წარმომადგენლები საარჩევნო კოდექსის პროექტის გაუმჯობესებას იმედოვნებენ*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/149663>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Civil.ge. (2012 წლის 16 05). *ევროკავშირის ანგარიში საქართველოზე*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/150383>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Civil.ge. (2012 წლის 12 01). *საარჩევნო კოდექსის ძირითადი სიახლეები*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/149949>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Civil.ge. (2013 წლის 03 12). *ვენეციის კომისია იუსტიციის საბჭოს რეფორმაზე*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/151514>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Civil.ge. (2013 წლის 23 03). *პარლამენტმა იუსტიციის საბჭოს რეფორმის განახლებული პროექტი* ბოლო ნახვა: 17.11.2021

- Civil.ge. (2015 წლის 27 03). *ევროკავშირის ყოველწლიური ანგარიში საქართველოს შესახებ*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/154011>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Civil.ge. (2017 წლის 21 06). *ვენეციის კომისია საქართველოს ახალი კონსტიტუციის შესახებ*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/187634>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Civil.ge. (2017 წლის 3 05). *საკონსტიტუციო ცვლილებების პროექტი ინიცირებულია*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/155966>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Civil.ge. (2019 წლის 17 04). *ვენეციის კომისიის მოსაზრება უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნის თაობაზე*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/302543>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Civil.ge. (2019 წლის 24 09). *პარლამენტმა საკონსტიტუციო ცვლილებები პირველი მოსმენით მიიღო*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/148275>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Civil.ge. (2020 წლის 9 07). *აშშ-ის წარმომადგენელთა პალატის კომიტეტის განმარტება საქართველოს დახმარების შესახებ*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/358964>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Civil.ge. (2020 წლის 9 03). *ევროკავშირი მიესალმება საარჩევნო სისტემის რეფორმაზე შეთანხმებას*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/341579>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Civil.ge. (2021 წლის 7 04). *„ეს მხოლოდ დასაწყისია“ – ევროპარლამენტარები საქართველოს ფინანსური დახმარების შეჩერებაზე*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/411277>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Civil.ge. (2021 წლის 24 04). *ამერიკელმა სენატორებმა 19 აპრილის შეთანხმების „სრულად განხორციელებაზე“ ორპარტიული რეზოლუცია წარადგინეს*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/415576>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Civil.ge. (2021 წლის 7 04). *ევროკავშირი სასამართლო კანონში „ნაჩქარევ“ ცვლილებათა გამო საქართველოსთვის დახმარების შეჩერებაზე საუბრობს*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/411422>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021

- Civil.ge. (2021 წლის 24 03). *ვენეციის კომისია და ოდირი პარლამენტს პარტიების დაფინანსების შეწყვეტის კანონპროექტის გადახედვისკენ მოუწოდებენ*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/408330>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Civil.ge. (2021 წლის 30 01). *ქართული ოცნება-მოქალაქეების მემორანდუმის ძირითადი პუნქტები*. მოპოვებული <https://civil.ge/ka/archives/394599>-დან ბოლო ნახვა: 17.11.2021
- Eas.europa. (2021 წლის 8 04). *Georgia: Statement by the Spokesperson on the selection process of Supreme Court judges*. მოპოვებული https://eas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/86353/node/86353_en-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- European Union. (2016 წლის 21 04). *Joint Press Release on the EU-Georgia Human Rights Dialogue*. მოპოვებული https://eas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/5145_en-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- Haas, E. B. (1961). *International Integration: The European and the Universal Process*. Wisconsin: University of Wisconsin Press.
- Hcoj.gov.ge. (2019). *საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო - განხორციელებული რეფორმები*. მოპოვებული <http://hcoj.gov.ge/ka/%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%A4%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98/%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%9A%E1%83%9D-%E1%83%A1%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%A2%E1%83%94%E1%83%9B%E1%83>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- High Council of Justice of Georgia. (2012). *იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში განხორციელებული რეფორმები*. ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- Interpressnews.ge. (2021 წლის 18 06). *ვენეციის კომისია და ეუთო/ოდირი - საარჩევნო კანონის სტაბილურობა საარჩევნო პროცესებში საზოგადოების ნდობის წინაპირობაა*. მოპოვებული <https://www.interpressnews.ge/ka/article/661638-veneciis-komisija-da-eutoodiri-saarchevno-kanonis-stabiluroba-saarchevno-procesebshisazogadoebis-ndobis-cinapirobaa>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- Lindberg, L. N. (1963). *The Political Dynamics of European Economic Integration*. California: Stanford University Press.

- McArthur , J., & Werker, E. (2016 წლის 30 04). *Developing countries and international organizations: Introduction to the special issue*. მოპოვებული SpringerLink: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11558-016-9251-2>-დან ზოლო ნახვა: 10.11.2021
- McKersie, R., & Walton, R. (1965). *A Behavioral theory of labor negotiations*. New-york: ILR Press.
- Mitrany, D. (1966). *A working peace system Paperback*. London: Quadrangle Books.
- NDI. (2020). *NDI: მათგან, ვისაც უზენაესის მოსამართლეების დანიშვნის პროცესზე სმენია, 49% უარყოფითად აფასებს*. მოპოვებული <https://tabula.ge/ge/news/638416-ndi-matgan-visats-uzenaesis-mosamartleebis>-დან ზოლო ნახვა: 10.11.2021
- NDI. (2020). *საზოგადოების განწყობა საქართველოში-2020 წლის დეკემბრის სატელეფონო გამოკითხვის შედეგები*. მოპოვებული https://www.ndi.org/sites/default/files/NDI%20Georgia_December%2020%20Poll_GEO_FINAL.pdf-დან ზოლო ნახვა: 10.11.2021
- NDI. (2021). *საზოგადოების განწყობა საქართველოში - 2021 წლის თებერვლის სატელეფონო გამოკითხვის შედეგები*. მოპოვებული https://www.ndi.org/sites/default/files/NDI%20Georgia_December%2020%20Poll_GEO_FINAL.pdf-დან ზოლო ნახვა: 10.11.2021
- Nye, J. S., & Keohane, R. O. (1977). *Power & Interdependence*. Princeton: Pearson Education.
- On.ge. (2019 წლის 14 11). *ქართულმა ოცნებამ პროპორციული არჩევნების კანონპროექტი ჩააგდო*. მოპოვებული <https://on.ge/story/45921-%E1%83%9E%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%9A%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%9C%E1%83%A2%E1%83%9B%E1%83%90-%E1%83%9E%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%9E%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%AA%E1%83%98%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%98-%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%A9%E>-დან ზოლო ნახვა: 10.11.2021
- OSCE/ODIHR. (2019). *საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის პირველი ეტაპის ანგარიში*. მოპოვებული

<https://www.osce.org/files/f/documents/d/9/429491.pdf>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021

- Parliamentary Assembly - PACE. (2021 წლის 8 06). *PACE Georgia monitors welcome political agreement and call on all political forces to put national interest over those of their individual parties.* მოპოვებული <https://pace.coe.int/en/news/8340/pace-georgia-monitors-welcome-political-agreement-and-call-on-all-political-forces-to-put-national-interest-over-those-of-their-individual-parties>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- Schimmelfennig, F. (2004). The International Promotion of Political Norms in Eastern Europe:a Qualitative Comparative Analysis. *Center for European Studies*, 61(3), 60-81. მოპოვებული Center for European Studies: <http://aei.pitt.edu/9272/1/Schimmelfennig.pdf>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- Supremecourt.ge. (2014). *სასამართლო სისტემის რეფორმა საქართველოში.* მოპოვებული <http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/broshura-2014.pdf>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- U.S. Embassy in Georgia. (2019 წლის 14 11). *აშშ-ის საელჩოს განცხადება საკონსტიტუციო ცვლილებების კენჭისყრასთან დაკავშირებით (14 ნოემბერი).* მოპოვებული <https://ge.usembassy.gov/ka/u-s-embassy-statement-on-parliamentary-vote-on-proportional-elections-november-14-ka/>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- U.S. Embassy in Georgia. (2021 წლის 29 07). *აშშ-ის საელჩოს განცხადება „ქართული ოცნების“ 19 აპრილის ხელშეკრულების შეთანხმებიდან გასვლასთან დაკავშირებით.* მოპოვებული <https://ge.usembassy.gov/ka/u-s-embassy-statement-on-georgian-dreams-withdrawal-from-april-19th-agreement/>-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- Venice Commission-Council of Europe. (2016 წლის 27 05). *Georgia - Preliminary Opinion on the Amendments to the organic Law on the Constitutional Court and to the Law on Constitutional Legal Proceedings.* მოპოვებული [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI\(2016\)005-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI(2016)005-e)-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021

- Venice Commission-OSCE/ODIHR. (2021 წლის 20 03). *JOINT OPINION- ON AMENDMENTS TO THE ELECTION CODE, THE LAW ON POLITICAL ASSOCIATIONS OF CITIZENS AND THE RULES OF PROCEDURE OF THE PARLIAMENT OF GEORGIA.*
მოპოვებული
[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2021\)008-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2021)008-e)-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021
- Venice Commission-OSCE/ODIHR. (2021 წლის 21 05). *ON AMENDMENTS TO THE ELECTION CODE, THE LAW ON POLITICAL ASSOCIATIONS OF CITIZENS AND THE RULES OF POLITICAL ASSOCIATIONS OF CITIZENS AND THE RULES OF .*
მოპოვებული
[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2021\)008-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2021)008-e)-დან ბოლო ნახვა: 10.11.2021

Inga Putkaradze

**The Impact of the International Community on the State Policy of
Georgia**

Abstract

The aim of this paper is to determine the impact of the international community on the state policy of Georgia and the extent to which the recommendations of international institutions are reflected in the decisions taken by the government, as well as in the implementation of relevant laws and reforms. For the purposes of the research, the article examines and analyzes the electoral, constitutional and judicial reforms carried out by the Georgian authorities, “United National Movement” and “Georgian Dream” since on the basis of a case studies. The paper uses a qualitative method, which includes: analysis of secondary sources and literature, study and analysis of documents.

The result of the research includes a case study, where over the years specific cases are discussed by the authorities from the point of view of constitutional, judicial and electoral reforms. It also compares the policies of both authorities with regard to whether they have complied with the recommendations of the international community, which includes examining the response of the international community to this issue. At the end the article, the main conclusions and results of the study are presented and summarized, as well as the corresponding answers to the hypotheses of study are given.

Key Words: International Community, International Institution, Court, Elections, Constitution, Government, Legitimacy, Democratic Conditionality, Power.